

Štórski

ŽELEZAR

25. julij 1965
Št. 7 Leto V

IZVRŠITEV LETNEGA PROIZVODNEGA PLANA
za mesec junij

	%
Aglomeracija	43,9
Elektroplavž	56,6
Jeklarna	51,5
Valjarna	56
Siva livarna	46,2
Livarna valjev	55
Obdelovalnica valjev	47
Samotna	49,6
SKUPAJ PODJETJE (brez gredic)	50,7

ŠTORSKI ŽELEZAR, Glasilo delovnega kolektiva Železarne Štore — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Ocvirk — Uredniški odbor: Janez Barborič, Dušan Burnik, Friderik Jernejšek, Anton Mackošek, Rajko Markovič, Stane Ocvirk, Stane Sotler, Niko Zakonjšek in Ivan Zmahar — Tiska CP »Celjski tisk« Celje

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE ŠTORE

IZ SLAVNIH DNI NOB

Narodno-osvobodilna borba slovenskega naroda se je razvijala razumljivo v tesni povezavi z bojem za svobodo drugih jugoslovanskih narodov. Na pobudo CK KP Slovenije je bil 27. aprila 1941 ustanovni sestanek Osvobodilne fronte slovenskega naroda in maja 1941 je začel izhajati »Slovenski poročevalec« kot informacijski vestnik OF. Partijska konferenca 1. in 2. junija 1941 v Ljubljani je sklenila naj vojni revolucionarni komiteji pospešijo priprave na oborožen upor. CK KPS je 22. junija ustanovil Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet, ki je 16. julija 1941 ukazalo, da je treba preiti v dejansko vstajo. Skupine ilegalcev so se reorganizirale v partizanske čete in okrog 22. julija pričele z oboroženimi akcijami. Tudi na območju Celjskega bazena sta tedaj bili ustanovljeni 1. Celjska četa in Revirska četa. Občina Celje slavi 20. julij kot občinski praznik v spomin na ustanovitev 1. Celjske čete. 22. julij pa je razglašen za DAN VSTAJE Slovenskega naroda. Vrhovni plenum OF je na svojem drugem zasedanju 28. julija 1941 podprl napore KP Slovenije in pozval Slovence na oborožen odpor. Po vsej razkosani Sloveniji so rasle partizanske čete in se formirale v bataljone, ki so zadajali okupatorju vedno več hudih udarcev in pokazali, da se Slovenci nikakor ne mislimo pomiriti z okupacijo naše domovine. Vrhovni plenum OF, v kateri se je s KPS povežalo 17 političnih in kulturnih skupin, se je na svojem 3. zasedanju 16. septembra 1941 v Ljubljani konstituiral v Slovenski narodno-osvobodilni odbor in sprejel odlok o vključitvi slovenskih partizanskih čet v narodno-osvobodilne partizanske odelke Jugoslavije. Odlok o zaščiti slovenskega naroda in njegovega gibanja za osvoboditev in združitev, po katerem so bili kaznovani narodni izdajalci Praprotnik, Ehrlich, Natlačen, odlok o narodnem davku in odlok o posojilu svobode. Slovensko ljudstvo se je ravnalo po navodilih in odlokih OF in tako je nastala pri nas »država v državi«. Vsi okupatorjevi zverinski ukrepi in akcije niso zaglegli, upor se je širil, okupatorjevo nasilje je le še podžigalo in krepilo borbenost slovenskega ljudstva. Konec aprila 1942 že imamo tri grupe odredov, ki so jim pomagali bataljoni narodne zaščite. II. grupa se je v nenehnih borbah prebila konec junija na Štajersko in tu okrepila NO borbo. Tudi močne ofenzive okupatorjevih enot niso strle partizanske vojske, ki se je v borbah in trpljenju ojeklenila in kmalu reorganizirala v udarne brigade. Proletarska brigada Toneta Tomšiča se je formirala 16. julija 1942 v Cesti na Kočevskem. Gubčeva brigada 4. septembra na Trebelnem, Cankarjeva brigada 23. septembra v Lapinjah nad Spodnjim logom in Serčerjeva brigada 6. oktobra 1942 na

Mokrecu. Te brigade so rasle v najhujših borbah s sovražnikom, saj je italijanska ofenziva proti partizanskim enotam divjala od 16. julija do 4. novembra 1942. Novoustanovljene slovenske brigade pa so s protiofenzivo zadajale sovražniku udarec za udarcem, uničile so sovražnikove postojanke: Sv. Križ pri Konstanjevi, Suhor, Ajdovec, Dob in Primskovo. S pomočjo hrvaških brigad so od 30. januarja do 1. februarja 1945 pri Krašiču na Hrvaškem uničile italijansko koncentracijo, ki je štela več tisoč mož. Enega najtežjih porazov so doživeli Italijani 27. marca 1945 v Jelenovem žlebu, ko je bil uničen bataljon divizije Maceratta. V Slovenskem Primorju sta se Severnoprimerški in Južnoprimerški odred konec aprila 1945 reorganizirala v Gradnikovo in Gregorčičevo brigado, ki sta že maja tega leta prodrli med hudimi boji v Beneško Slovenijo in tam širili vstajo med našimi rojaki, ki kar verjeti niso mogli, da se kuje tudi njim boljša usoda. Julija istega leta sta se obe brigadi združili v Gradnikovo brigado. Na Gorenjskem se je v tem času formirala Prešernova brigada. Na Štajerskem pa se je 6. avgusta tega leta formirala iz Kamniško-zasavskega odreda, Kozjanskega bataljona, Pohorskega in Koroškega bataljona Šlandrova brigada. Ti bataljoni so poprej operirali pod poveljstvom IV. operativne cone, Nemcem so zadajali hude skrbi in mnogo glavobola, da ne govorimo o srditosti, s katero so kovali nove in nove načrte za uničenje naših partizanskih enot, ki so se pa kar naprej jačale. Glavni štab NOV in PO Slovenije je 16. julija 1945 ustanovil I. in II. Slovensko divizijo, ki ju je pozneje Vrhovni štab preimenoval v XIV. in XV. divizijo Narodno osvobodilne vojske Jugoslavije. XIV. divizijo so sestavljale Tomšičeva, Serčerjeva, Gradnikova in Prešernova brigada, v sestavi XV. divizije pa so prišle Gubčeva, Cankarjeva in Šlandrova brigada. Poleg divizije pa je v vsej Sloveniji delovalo tudi več odredov.

Po kapitulaciji Italije 8. septembra 1945 so enote NOV in PO Slovenije razorožile več italijanskih divizij v takimenovani Ljubljanski pokrajini in v Slovenskem Primorju, uničile so belo gardo in plavo gardo — kontrarevolucionarni organizaciji slovenske reakcije — ter osvobodile vse to ozemlje. V Ljubljanski pokrajini so se formirale nvoe brigade in XVI. divizija v sestavi VII. korpusa, v Slov. Primorju so zrasle nove brigade v sestavi IX. korpusa. Gradnikova brigada se je vrnila na Primorsko, Prešernova na Gorenjsko, Šlandrova pa na Štajersko, kjer se je formirala tudi Zidanškova brigada.

V osvobojenem Kočevju je od 1. do 3. oktobra 1945 zasedalo 572 izvoljenih odposlancev slo-

venskega naroda, ki so izvolili IOOF, Plenum OF ali SNOO in slovenske zastopnike v AVNOJ. Tak polet narodno-osvobodilnega gibanja je razdražil Nemce, ki so po razorožitvi italijanske vojske začeli iz Italije VI. ofenzivo 24. septembra 1945 pri Gorici, ki pa se je klavrno in brezuspešno zaključila 12. novembra 1945 na Dolenjskem. Naša vojska je takoj prešla v protiofenzivo in osvobodila vso Notranjsko in Dolenjsko razen Novega mesta in Kočevja ter pretežni del Slovenskega Primorja.

Delovanje IV. operativne cone na Štajerskem pa je v februarju 1944 okrepila XIV. divizija, katere prihod pomeni definitiven konec utvaram okupatorja in domače reakcije, češ, da so vsaj del slovenskega področja izvzeli iz revolucionarne borbe. Po dveh mesecih nadčloveških naporov v borbah z okupatorjevimi enotami je združitev z enotami IV. operativne cone omogočila XIV. diviziji, da je po težkih izgubah

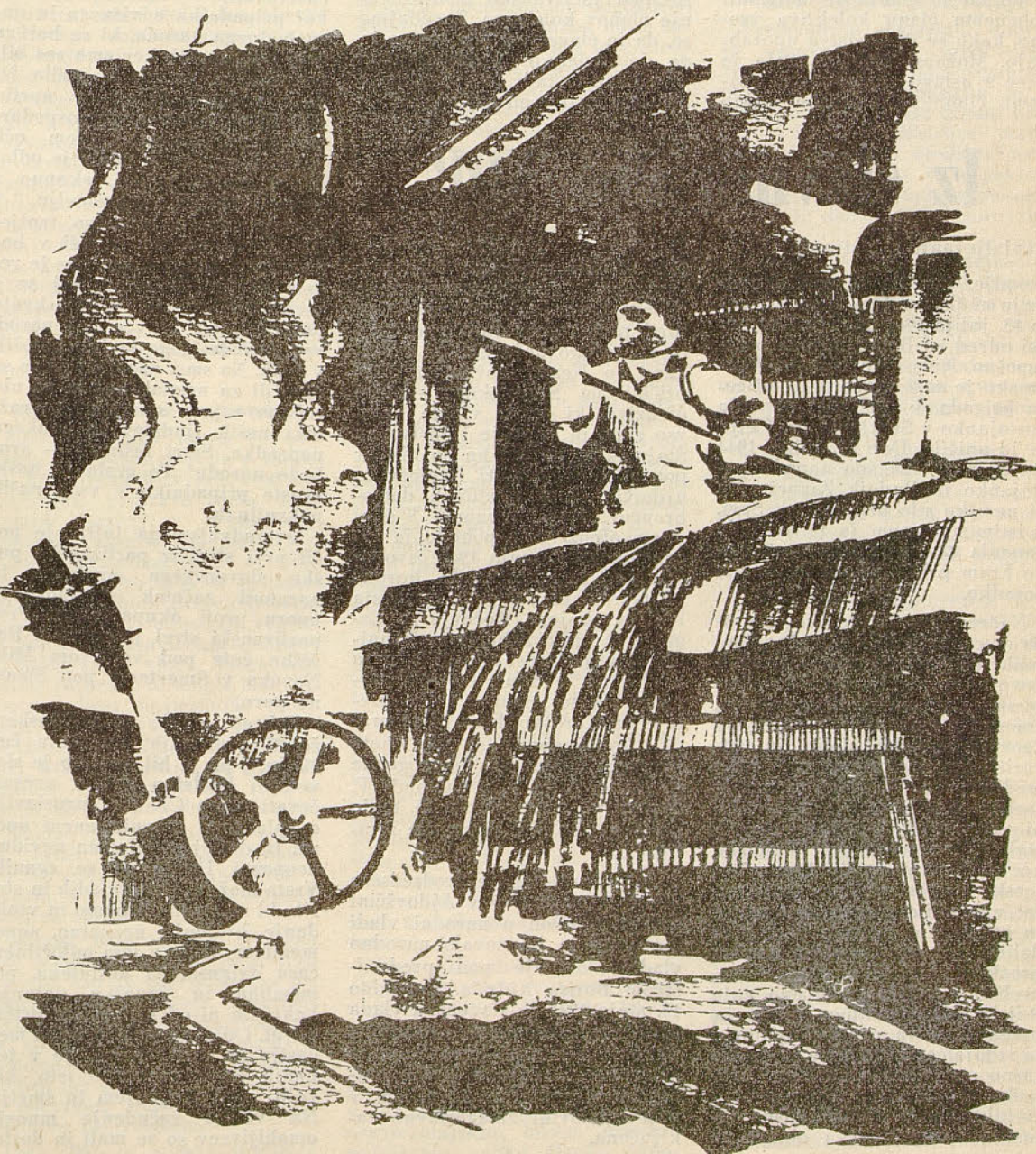
v moštvu in obremenjena s številnimi ranjenci lahko začela intenzivneje koristiti vojaške baze, bolnišnice in obveščevalno mrežo, ki so bile že v dotedanjih bojih ustvarjene na Štajerskem. Vse to je omogočilo po združitvi divizije z enotami IV. operativne cone, enotnejšo, bolj organizirano in učinkovitejšo akcijo vseh partizanskih enot na področju Štajerske proti okupatorjevim silam.

19. in 20. februarja 1944 je bilo v osvobojenem Črnomlju prvo zasedanje Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta (nastalega iz SNOO), prve slovenske skupščine, ki je pristala na federativno zvezo slovenske države z drugimi jugoslovanskimi narodi in je s svojimi sklepi in odloki dogradila slovensko državnost.

Po vsej Sloveniji so se do osvoboditve ostrili boji z Nemci in njihovim (slovenskim) domobranstvom, ki so za vsako ceno hoteli uničiti NOV Slovenije. Na

Primorskem so Nemci s pogostimi ofenzivami skušali streti enote IX. Korpusa, ki so neprestano rušile sovražnikove prometne zveze, na Dolenjskem so divjale bitke za cesto Ljubljana—Grosuplje—Novo mesto in za cesto Pijava gorica—Ribnica—Kočevje, na Notranjskem pa za železnico Ljubljana—Rakek. Prometne zveze, življenjsko važne za okupatorjevo italijansko bojišče pa so naše enote vse bolj uspešno rušile. Na Štajerskem je uspešno operiral Kozjanski odred, ki je 7. julija 1941 s svojimi bataljoni napadel nemško postojanko Pišče in jo uničil, naslednjega dne pa nemško postojanko v Zabuokovju pri Sevnici. Dne 15. julija je odred uničil postojanko v Pilštanju, zatem postojanko v Zagorju pri Kozjem. Pod pritiskom naših partizanskih enot je sovražnik zapustil Planino pri Sevnici in Koprivnico. Tako je nastalo na Kozjanskem svobodno

(Nadaljevanje na 2 strani)

Delo osnovnih organizacij TK in problemi podjetja

Za čas letnih dopustov je sicer značilno, da je delo družbenih in političnih organizacij okrnjeno zaradi odstotnosti članov. Kljub tej neugodni tradiciji pa lahko letos trdimo, da se silovitost in pestrost dela tudi v tem letnem času ne zmanjšujeta. Kaže, da nenavadna dinamičnost vsakodnevnega javnega življenja celo stopnjuje tempo dela. V posplošeni napetosti in pričakovanju sprememb ter novih ukrepov rešujejo v podjetju vprašanja, ki zahtevajo trezne in temeljite presoje.

Tovarniški komite ZKS je imel v času od 27. 5. do 25. 6. t. l. tri redne seje. Člani komiteja so razpravljali o izobraževanju, kadrovski politiki, sklepih in zaključkih občinske konference ZKS, programskih izhodiščih za delovanje organizacij ZK v občini Celje, problemih higienske tehnike varstva v kolektivu, ideološkem izobraževanju, organizacijskih vprašanjih ter gospodarstvu. Vsako izmed obravnavanih področij je tako obširno, kompleksno in elementarno povezano v nezdružljivo celoto z vso organizacijo in delom v podjetju, da se razprave, ki so osnova za formiranje skupnega stališča in posredno oblikovanje smernic, ki jih daje organ organizacije zveze komunistov, ne morejo omejevati izključno na predlagano tematično, ampak se širijo mnogo globlje. Analiza kašnega manj pomembnega problema čestokrat nakazuje nujnost vzporednega preučevanja sosednega področja. Taka razvajanost in nerazdružljivost pa zahtevata izčrpno razpravo in aktivno sodelovanje vseh članov, če naj bodo stališča kristalno čista, pravilno defenirana in resničen odraz stanja ter teženj v kolektivu.

Tovarniški komite ZK je na XI. seji posvetil precej časa obravnavi izobraževanja in kadrovske politike v našem podjetju. Spričo dejstva, da je letos namenjeno za izobraževanje več kot 89 milijonov dinarjev, je jasno, da ne sme in ne more biti nobenemu članu kolektiva vseeno, kako se ta sredstva uporabljajo. Možnost izobraževanja je sicer z ustavo zagotovljena vsakemu članu naše družbe. Kljub

temu pa je dano delovnim organizacijam, da same po lastni presoji odločajo o izobraževanju sedanjih in bodočih kadrov. Odgovorno nalogo izobraževanja uspešno vodi kadrovska služba. Navzlic uspešnosti njenega dela, pa so vse družbene politične organizacije in samo-upravni organi soodgovorni za oblikovanje in vodenje takšne izobraževalne ter kadrovske politike, ki najbolj ustreza našim pogojem, zahtevam, možnostim in perspektivnemu razvoju.

Naše podjetje daje veliko sredstev za šolanje bodočih članov kolektiva na visokih, višjih, srednjih in strokovnih šolah. Nihče ne dvomi v pravilnost takega početja, čeprav se včasih izkaže, da je to zgolj humana akcija, ker se velikokrat nekdanji študent iz različnih razlogov ne želi zaposliti v okolju ali na delovnem mestu, kjer so starejši sodelavci z delom pridobivali sredstva za njegovo šolanje. To je sicer stvar pravičnega odnosa posameznikov do naše stvarnosti in soljudi. Kljub temu pa bi bilo prav, da o tem razpravljajo klubi študentov.

Vzporedno z obravnavo štipendiranja se kaže vedno očitnejša težnja po temeljiti razpravi o možnostih splošnega, strokovnega in družbeno-političnega izobraževanja ljudi, ki so že člani našega delovnega kolektiva.

Sodobni tehnološki postopki, ki so vsakdanja nujnost našega časa, zahtevajo sposobne tehnično izobražene delavce; pravica in dolžnost samoupravljanja pa nalagata zaposlenim tako odgovorne naloge, da jih morejo reševati samo široko razgledani upravljalci.

Statistični podatki kadrovske službe kažejo, da precej zaposlenih nima za svoje delo ustreznih izobrazbe. Veliko je tudi takih, ki nimajo popolne osnovne šole. Vsekakor bi bilo prav, da se pri orientaciji izobraževalne politike posveti več pozornosti iskanju realnih možnosti za pospešeno vsestransko izobraževanje članov kolektiva. Zavedajmo se, da je človek naše bogastvo in da je dvigovanje produktivnosti dela odvisno tudi od vsestranske izobraženosti vseh zaposlenih.

Kadrovske komisije TK ZKS, sindikalne podružnice in DSP morajo pripraviti skupna stališča, ki bodo osnova za izdelavo pravilnika o bodoči izobraževalni in kadrovski politiki. Načela politike naj zajamejo družbeno, ekonomsko, strokovno in splošno izobraževanje. Določiti je tudi treba, kdo naj vodi kadrovske politiko v podjetju.

Na isti seji je TK ZKS pregledal sprejete sklepe občinske konference ZK ter programska izhodišča za bodoče delo. Sklenil je, da se morajo s sklepi in izhodišči čimprej seznaniti člani vseh osnovnih organizacij v podjetju.

Na XII. redni seji je obravnavano higiensko-tehnično varstvo pri delu. Vedno ugotavljamo, da narašča število izostankov zaradi vzroki poškodb so: nepazljivost, neupoštevanje varnostnih predpisov, pomanjkljiva in neukretna nezgod pri delu. Najpogostejši na zaščitna sredstva, nezavarovani stroji in naprave te varnostno neurejena delovna mesta. Za varnost pri delu morajo skrbeti neposredno predpostavljeni v obratu in pa zato odgovorna služba v podjetju. O sedanjem stanju higienskega in tehničnega varstva naj razpravlja sindikalna organizacija in organi delavskega samoupravljanja. V bodoče

morajo biti tudi v družbenem planu predvidena sredstva za osebno zaščito delavcev. Sindikalni odbor naj skliče posvetovanje predstavnikov družbenih in političnih organizacij, ki bodo izdelali predlog izboljšav zaščite pri delu, o katerem bo razpravljal upravni odbor.

V okviru ideološkega izobraževanja članov kolektiva bo v jesenskem času osnovana samoupravo-politična šola, kjer se bodo izobraževali sedanjci in bodoči funkcionarji družbeno-političnih in samoupravnih organov v podjetju. Ideološka komisija pri TK je že izdelala statut in program šole.

Zaradi mnenja sekretarjev osnovnih organizacij, da je povezava med OO in TK ZKS pomanjkljiva, je sklenjeno, da se člani komiteja konkretno zadržijo za spremljanje njegovega dela. O uspešnosti ali pomanjkljivosti bodo člani poročali na sejah TK.

XIII. redna seja je bila posvečena obravnavi gospodarskih vprašanj našega podjetja. Predsednik komisije za gospodarska vprašanja pri TK ZKS je izčrpno poročal o sedanjem stanju, ugotovljenem na osnovi obstoječih podatkov. Po poročilu in plodni diskusiji je TK sklenil sklicati sestanek razširjenega po-

litičnega aktiva ter vodilnih uslužbencev, na katerem bi razpravljali o možnostih ekonomskega jačanja delovnih enot, organizaciji dela, delovni in tehnološki disciplini, modernizaciji proizvodnje, produktivnosti dela, administrativnih službah itd.

Namen takega sestanka je ugotovitev skupnih stališč, ki bodo osnova za usmerjanje bodočega dela.

Aktivnost dela osnovnih organizacij je zadovoljiva, če izvzamemo nekatere, ki še vedno ne morejo najti sebi ustreznega in primernega dela v svoji delovni enoti. Upravičeno lahko pričakujemo, da bo njihova pestrejša in bolj učinkovito po temeljiti preučitvi sklepov občinske konference ter priloženih programskih izhodišč za bodoče delo. Skoraj vse osnovne organizacije še vedno sistematično in prizadevno študirajo materiale VIII. kongresa ZKJ. Veliko časa posvečajo tudi obravnavi problemov, ki so v tesni zvezi z proizvodnjo. Osnovne organizacije nenehno skrbijo za pomladitev članstva. V zadnjem času pa veliko razpravljajo o delovni akciji pri graditvi tirov v obrate Store II.

Navedeno kaže vsestransko prizadevanost in aktivnost pretežne večine članov ZK. Navzlic temu, pa bo ena izmed bodočih nalog TK vključiti v aktivno delo tudi tiste komuniste, ki še vedno z neomajno prostodušnostjo in senco lenobnosti v očeh opazujejo prizadevanje svojih tovarišev.

22. julij - NAJPOMEMBNEJŠI DAN V ZGODOVINI SLOVENSKEGA NARODA

ponižni ljudje odločali za čast in smrt. Moč, ki ni stvar posameznika, ki pa v posamezniku lahko izvršuje čuda, je dajala ljudem oporo in silo, da je zmogel vse, da je prenašal nečloveške muke, ponižanje, pomanjkanje, krvava zasliševanja, taborišča smrti in samo smrt. Ta sila, ki je je posamezniku dajala pogum, mu dajala in nakazovala višji pomen in smisel, cilj, za katerega smo se borili, je bila kolektivna misel, kolektivna zavest, kolektivna morala, kolektivna volja. V teh usodnih dneh smo spoznali zvezo med osebnostjo in kolektivom,

doživeli težke, a lepe trenutke, zakoreninila se je v naši zavesti, obogatila jo je. Nič niso pomagale okupatorjeve okrutne metode razseljevanja, pobijanja rodoljubov, streljanja talcev, kdor je ostal in imel v sebi še zdrav odnos do dogajanja, je našel pot v vrste upornikov, bodisi v delu na terenu, bodisi v vrstah partizanov. In tako je slovensko narodnoosvobodilno gibanje, ki je imelo močno oporo v Osvobodilni fronti, kmalu preraslo v gibanje ostalih jugoslovanskih narodov v močno armado, obenem pa je s sočasno organizacijo ljudske oblasti prek narodnoosvobodilnih odborov izvedlo na vsem jugoslovanskem ozemlju največji družbeni prevrat v zgodovini naših narodov.

Vsa poniževana slovenska zem-

To je dan velike odločitve našega naroda, maloštevilnega, zaničevanega, zapostavljenega in zato vedno bolj malodušnega. Ta dan leta 1941 smo se odločili, da ne bomo več ponižni in potrpežljivi, pa naj nas tepejo še take nadloge. Če je vso našo preteklost označevalo neko splošno čustvovanje slovenskega človeka kot pripadnika odvsnega in nesvobodnega naroda, ki se bori za svoj goli obstoj, ker smo res bili nesvoboden narod, je podla izdaja vodstva države v aprilu 1941 in postopek novih gospodarjev odprl našim ljudem oči. Zdrznili smo se in padla je odločitev, gremo v boj, skupno z vsemi narodi Jugoslavije, v skupne napore, junaštvo, trpljenje, žrtve, poraze, a tudi v boj za zmago. Zakaj v srce nas je rezala obupna bolečina, saj so z vseh strani navalili v naše kraje pogrebci, da bi ves naš narod, vse narode Jugoslavije položili v grob. Na smrt obsojeni pa so se odločili za neenak boj in za obračunavanje s smrtnimi sovražniki naših ljudstev in vsakega napredka. Smrt fašizmu — svobodo narodu! To geslo je našlo zveste pripadnike v vseh naših pokrajinah.

Dva in dvajsetega julija je počil prvi strel iz partizanske puške slovenskega partizana in naznanil začetek vseljidskega upora proti okupatorjem. Prvi partizanski strel je sprožila Rašiška četa pod vodstvom Mihe Novaka v Šmartnem pod Šmarno goru.

Takrat je bilo na slovenskem že 25 gverilskih skupin in čet. 22. julij pa je bil dan, ko je slovensko ljudstvo začelo uresničevati sklep CK KP Jugoslavije o splošnem, organiziranem uporu. In dotlej popolnoma nevidni, neopazni ljudje so se zganili. Vrsta mož in žena, mladih in starih, ki so živeli skromno in vsakdanje življenje, neznanost, nepomembno, se je v tem odločilnem času dvignila za neslutena, pomembna in junaška dejanja, kakršnih ni od njih nihče pričakoval. Odločati je bilo treba med častjo in sramoto, kar je v teh hudih dneh pomenilo isto, kot voliti med življenjem in smrtjo. Na veliko začudenje mnogih omahljivcev so se mali in doslej

Iz slavnih dni NOB

(Nadaljevanje s 1. strani)

ozemlje, kar pa seveda okupatorju ni šlo v račun. Nemci so zato 18. julija 1944 napadli Kozjanski odred na Bohorju, toda brezuspešno. Nemški pritisk na Kozjansko je razbremenila Tomšičeva brigada, ki je tedaj napadla postojanko v Šentjurju pri Celju in jo uničila. Dne 20. julija 1944 sta 6. in 11. brigada napadli postojanko in Rudnik Zagorje, da bi nemške sile pritegnili k Savi. Z istim namenom je 15. brigada napadla 22. julija 1944 postojanko Fram pri Mariboru in uničila posadko.

Načrt štaba Stajerske operativne cone je bil: z močnejšimi sunki ob Savi usmeriti sovražnikovo pozornost na južni del Stajerske, nato pa preiti v splošen, iznenaden napad na garnizije v Zgornji Savinjski dolini in ustvariti tam osvobodeno ozemlje s središčem v Gornjem gradu. Iz žarišča tega svobodnega ozemlja bi potem prešli k čiščenju drugih področij: moravskega, Pohorja, kozjanskega področja. Enote Stajerske operativne cone so ta načrt uresničile. Julija in avgusta so osvobodile Zgornjo Savinjsko dolino, kar je povzročilo končen preokret položaja na Stajerskem, prehod v splošno ofenzivo naše vojske. Osvobodilne fronte in vsega ljudstva proti okupatorju in izdajalcem. Ljudstvo je dobilo jasno predstavbo o končnem propadu Nemčije. Na tem področju je bila vzpostavljena ljudska oblast — prva ljudska oblast na

Stajerskem — in 17. septembra 1944 so bile svobodne volitve v krajevne narodno-osvobodilne odbore. Zaradi zavarovanja hrbta pred prodirajočo Rdečo armado in za zavarovanje umika z Balkana so Nemci novembra 1944 pričeli na Stajerskem silovito ofenzivo, ki se je vlekla skozi vso zimo in ki jo je ljudstvo na Stajerskem najbrž ne bo nikdar pozabilo. Vsi naporji Nemcev in njihovih belogardističnih domobrancev pa so bili zaman. V silovitem ofenzivnem pohodu je IV. armada JA 1. maja 1945 osvobodila Trst in Postojno, IX. korpus pa Gorico in Tržič. 1. maja sta bila osvobodjena Kočevje in Logatec, 5. maja Ribnica in Vrhnika, 6. maja Grosuplje in 9. maja Ljubljana. Poskus Lohrove armade, da se izmuzne in se prebije na Koroško, kjer bi se predali Amerikancem, so naše enote z večjim manevrom onemogočile in III. Armada je z enotami IV. operativne cone očistila 15. maja poslednji košček slovenske zemlje.

Na svečani seji je predsedstvo SNOS 5. maja 1945 v Ajdovščini sprejelo Zakon o narodni vladi Slovenije in imenovalo narodno vladno Slovenije pod predsedstvom Borisa Kidriča. Popoldne 10. maja 1945 je slovenska vlada prišla v osvobodeno Ljubljano. Tako je bila tudi krvava borba slovenskega naroda proti najhujšim tiranom in krvnikom v naši zgodovini zmagoslavno zaključena.

Najavljena je nova gospodarska reforma

Značilnosti gospodarskih dogajanj v zadnjem času so mnogi pojavi, s katerimi se srečujemo tudi letos in imajo svoje korenine v izredno neuravnoteženih odnosih gospodarskega razvoja preteklih let. V preteklem letu smo ob relativno močni gospodarski aktivnosti doživljali izredno ekspanzijo vseh oblik potrošnje zlasti pa investicijske potrošnje.

V ostri obliki se je pojavil problem naše plačilne bilance, ki ga je povzročil visok porast zadolževanja v tujini. Povpraševanje na domačem trgu je kljub porastu proizvodnje občutno presleglo ponudbo in v takšnih okoliščinah je prišlo do znatnega porasta cen in življenjskih stroškov. Prekomerna investicijska potrošnja je bila nedvomno osnovni vzrok gospodarskih motenj. K temu pa lahko prištevamo tudi neskladno naraščanje nominalnih osebnih dohodkov s produktivnostjo dela. Naraščanje same osebnosti potrošnje se v ekonomiki ne bi negativno odrazilo, ker lahko s prerazdelitvijo narodnega dohodka med podjetji in družbo v korist hitrejšega povečanja osebnih dohodkov zaposlenih sledijo pozitivni učinki, ki se kažejo v naraščanju življenjskega standarda in večje ekonomske zainteresiranosti proizvajalcev za višjo produktivnost dela. Toda vse to pod pogojem, da je trg uravnotežen in da vladajo stabilni pogoji gospodarjenja. Značilnost za neuravnoteženost trga so sedanji odnosi cen, ki izvirajo kot posledica politike cen po letu 1952, ko smo prišli na prosto formiranje cen, ki pa ga ni bilo mogoče dosledno obnavljati zavoljo obstoječih disproporcij in zavoljo potreb po ohranitvi življenjskega standarda prebivalstva. To se je odrazilo v politiki cen v kmetijstvu s težnjo, da se pospeši specializacija vasi. Probleme, ki so se rodili iz take politike pa je morala reševati zavestna korekcija cen posameznih artiklov, kar je povzročilo številne anomalije.

Posledice takega stanja so bile visoke premije za izvoz, ki so inflacijsko vplivale na gospodarstvo, razne subvencije, regresi davčne olajšave in kritje izgub v kmetijstvu. Neustrezni kriteriji pri investicijskih odločitvah glede na strukturo, lokacijo in industrijsko zmogljivost so odigrali pomembno vlogo za sedanje stanje pri formiranju investicij in investicijske založbe. Precejšnje neskladje je povzročila tudi primarna razdelitev sredstev med družbo in kolektivi. Tako se nam javlja, da je bazična, surovinska industrija, energetika, premogovniki, transport in še nekaterim panogam ostalo znatno manj sredstev, da je vrsta proizvodov ravno teh panog imelo plafonirane ali odrejene cene in izkazovalo na ta način nižjo stopnjo rentabilnosti, čeprav je njihova resnična produktivnost in rentabilnost že bila na določeni stopnji. Na drugi strani pa so panoge, npr. kot predelovalna industrija izkazovale daleko večjo rentabilnost, ki pa je bila dejansko navidezna, ker so ravno podjetje teh panog prejela izdelke bazne in surovinske industrije po nižjih, neekonomskih cenah, kar je v veliki meri povzročilo tudi nezainteresiranost teh podjetij za večje izkoriščanje kapacitet in dvig produktivnosti. Danes smo se znašli kot posledica tega stanja v situaciji, da bazični, surovinski industriji in energetiki zaradi nepravilne primarne razdelitve primanjkuje sredstev za investicije.

Sedanje dalekosežne spremembe kakršnih verjetno doslej v doseganju razvoju še nismo doživeli, ne spreminjajo našega gospodarskega sistema ampak prinašajo v sistem določeno novo gospodarsko reformo, kjer bodo dosedanj gospodarski instrumenti doživeli več radikalnih sprememb. To se ne bo od-

zilo samo na celotnem gospodarskem in političnem področju, ampak pri sleherni gospodarski organizaciji, pogoji dela ter življenju slehernega posameznika.

Reforma prinaša uveljavljanje enotnega deviznega tečaja in s tem spremembo paritete dinarja napram dolarju, ki naj omogoči, da se vskladijo odnosi v cenah na notranjem trgu in v cenah s katerimi plasiramo naše izdelke. Dokončna višina deviznega dinarskega tečaja še ni znana (predlog je 1.200) dočim je turistični devizni tečaj povišan za 33,3% oziroma zvišan od 750 na 1000 din. Predvidene so ukinitve premij za izvoz (razen malenkostnih izjem) vse dosedanje razne subvencije in regresi, povsem se ukinе prispevek iz dohodka. Prometni davek se brez izjeme prenaša iz proizvodnje v potrošnjo, to je v trgovino na drobno. Obresti na sklade v gospodarstvu se uveljavljajo na vseh sektorjih družbenega gospodarstva in bodo osnovni element, ki bo garantiral minimum družbene rentabilnosti. Obrestna mera bo enotna in naj bi znašala 4%. Le nekatere dejavnosti bi imele znižano stopnjo za 2%. Znižane bodo carinske stopnje od povprečno 23,3% na 11,8% in s tem približale odnosom, ki vladajo v razvitih evropskih državah. Znižal bi se prispevek iz osebnega dohodka od 17 na 10% s tem, da bi republika lahko predpisala največ za 2% povečano stopnjo za začasno intervencijo pri saniranju gospodarskih organizacij. Predvideva se v bodoče tudi minimalne stopnje amortizacije, ki naj zavarujejo integralnost osnovnih sredstev in minimalno družbeno rentabilnost, podjetjem pa bo prepuščeno, da v okviru možnosti svoje rentabilnosti sama določajo višje stopnje. Namen je vplivati na podjetja, da izpolnijo in modernizirajo svojo tehnologijo, raje svojo tehnologijo.

Predvidena je tudi revalorizacija osnovnih sredstev. Sam sistem delitve dohodka in liberalna politika kreditiranja obratnih sredstev je zagotavljala podjetjem potrebna obratna sredstva na račun emisije, zato se je v kolektivih ustvarilo mnenje, da je oskrba z obratnimi sredstvi naloga, ki se mora reševati zunaj proizvodnje. Zaradi tega so izdelani ustrezni restrikcijski ukrepi, ki predpisujejo podjetjem, da morajo vlagati svoj čisti dohodek v obratna sredstva in da formiranje lastnih obratnih sredstev brez doodeljevanja kreditov postaja sestavina trajne podjetniške poslovne politike.

Na področju hranilnih vlog in potrošniških posojil se predvideva za hranilne vloge zaščita, ki se bo odražala v tem, da se bodo v II. polletju dodatno obračunale obresti v višini indeksa porasta cen na drobno. Pri potrošniških posojilih pa se bodo dodatno zaračunale obresti v II. polletju v višini indeksa porasta cen na drobno. Na področju reguliranja odnosov cen, predvidevamo znatnejše spremembe povečanja cen surovinam, premogu, elektro energiji, transportu, kmetijskim pridelkom, najavljeno pa je tudi predvideno povečanje najemnin.

Nedvomno bo uveljavitev predvidene gospodarske reforme vplivala tudi na pogoje gospodarjenja in ekonomsko finančni rezultat našega podjetja. Količnik bodo ugodneje vplivali spreminjeni instrumenti delitve in sprostitev dosedanjih plafoniranih cen naših izdelkov panoge 114, toliko bolj bodo v negativnem smislu vplivale povečane cene surovin, transporta, elektro energije, sprememba kursa dolarja pri uvoženih surovinah in plasmanu naših izdelkov na tujem tržišču. Z novimi gospodarskimi ukrepi si moramo biti na jasnem, da se vmešavanje družbeno političnih forumov omejuje že skoraj na minimum,

da od zunaj ni pričakovati raznih administrativnih olajšav, ki bi zboljšale položaj podjetja, ampak je potrebno pričeti samo znotraj kolektiva intenzivno iskati take ustrezne ekonomske proizvodne rešitve, ki bodo doprinesle maksimalni ekonomski uspeh, kar pomeni tak dohodek, ki bo zadovoljeval rast nominalnih in realnih osebnih dohodkov skladno s produktivnostjo in omogočal določene akumulacije za razširjeno reprodukcijo in družbeni standard.

Sleheri član kolektiva in delovna enota bodo čutili vpliv nove reforme. Zato nam mora biti jasno, da sami izračuni, kako se bo podjetje znašlo pri formiranju novih prodajnih cen v spremenjenih pogojih poslovanja še niso dovolj. Čimprej mo-

ramo preiti na konkretne priprave, da nas spremembe ne bodo našle popolnoma nepripravljene. Iskati moramo notranje rezerve, ki jih ni malo v podjetju na vseh področjih dela v proizvodnji, administraciji, pomožnih in strokovnih službah. Temeljito se moramo spoprijeti z vsemi vrstami stroškov, ki nam obremenjujejo naše izdelke počenši od porabljenega materiala in surovin, odpadkov, izmečkov vložnega dela, izkoristka delovnega časa, strojev in naprav do izkoristka tehničnih kapacitet. Odločno moramo zavreči miselnost, ki še vlada med kolektivom, da lahko naša proizvodnja prenese tudi pod novimi pogoji najrazličnejše finančne obremenitve in da to ne vpliva na ekonomičnost poslova-

nja in na kraju na standard vseh zaposlenih.

Reformo moramo razumeti tako, da konkretno odkritim notranjim rezervam takoj z ustreznimi ukrepi napovemo brezkompromisen spopad, odločno vztrajamo brez popuščanja pri vseh tistih odločitvah, ki so ekonomsko utemeljene in prinašajo ustrezni boljši finančni rezultat, pa čeprav bo marsikdaj za posameznika boleče. Odločilno vlogo bo odigrala ekonomičnost poslovanja, ki se bo odrazila v čim nižjih lastnih cenah naših izdelkov, ker le na ta način bomo ekonomsko in konkurenčno sposobni plasirati naše izdelke na notranjem tržišču in se kot enakovredni partner lahko vključevali v mednarodno delitev dela na zunanjem tržišču.

ORGANIZACIJA DELA v našem podjetju

Iz leta v leto vse bolj občutimo potrebo po organiziranem delu, ki je predpogoj za racionalno proizvodnjo. Za nami je čas deklaracij o delitvi in produktivnosti, kajti sodobni tržni pogoji zahtevajo cenene in kvalitetne proizvode. Ti pogoji diktirajo v prenesenem smislu tudi tempo razvoja in nivo organizacije v podjetju.

Brezhibno delovanje služb in koordinirano delo teh s proizvodnimi ter pomožnimi obrati je pogoj za uspešno proizvodnjo. Uvajanje sodobnih oblik organizacije, ki zagotavljajo povišanje produktivnosti in rentabilnejše izkoriščanje delovnega časa vseh zaposlenih, ni več novost v podjetju ampak neizogibna nujnost. Dadanšnji organizacijski principi zahtevajo preciziranje dolžnosti in točno določitev obsega njihovega dela. Istočasno pa se poudarja tudi osebna odgovornost članov služb.

V preteklih želimo publicirati in s tem seznaniti kolektiv z razvojem ter vlogo priprave proizvodnje v naši gospodarski organizaciji. Razen tega bomo obravnavali medsebojno sodelovanje s proizvodnimi ter pomožnimi obrati in službami; analizirali bomo ugotovljene pomanjkljivosti in načelno prikazali perspektivne naloge priprave proizvodnje v luči pomembnosti te službe v drugih podjetjih, doma in v svetu.

Razvoj priprave proizvodnje

Organizacijska enota — priprava proizvodnje — je v razvoju. Formirana je v letu 1960 kot centralna priprava dela brez čvrstih pozicij v organizaciji podjetja. Zamisel za novo formirano organizacijsko — centralno pripravo dela — je temeljila na sodobnih principih organizacije dela v industriji, vendar iz različnih opravičenih razlogov ni našla svoje vloge. Vloga centralne priprave ni mogla biti realizirana brez najtesnejše povezave s proizvodnimi obrati, komercialnim in finančnim sektorjem, organizacijskim birojem ter ostalimi službami. Razen tega ni imela dovolj potrebnega kadra.

Naloge centralne priprave dela so vršili deloma komercialni sektor, obratna priprava dela v livarni, v veliki meri pa obratovodstva obratov.

Delitev dela ni bila izvršena niti načelno, zato so opravljali vsi vse, kar je pač potrebno pri organiziranju, vodenju in spremljanju proizvodnje. Rezultati tega so bila pogosta nesoglasja, različna mnenja in zahteve. Posledica teh dejstev se je odrazila v počasnem razvoju današnje priprave proizvodnje.

Leta 1965 je uprava podjetja dala poseben poudarek na vlogo

priprave proizvodnje. V polni meri je upoštevala in podpirala iniciativo ter predloge org. biroja, zaposlenih v pripravi proizvodnje in drugih članov kolektiva iz proizvodnje ter sektorjev.

Predpogoj za uveljavitev te službe je bil ustrezen kader. To vprašanje je rešeno z združitvijo bivše centralne in obratne priprave dela v skupnih prostorih obračunske službe. Združitev in preselitev je izvršena 15. marca 1965. leta.

Združitev kadra z različnimi gledanji na nove organizacijske prijeme je prinesla nekaj težav, vendar so te v razmeroma kratkem času z razumevanjem večine zaposlenih bile odstranjene. Delitev dela, delovna disciplina, nenehni poudarek na odgovornosti naloge, ki jo ta služba mora hitro prevzeti, obvladati in dosledno vršiti so bili pogoji, da se je formirala organizirana enota tehnično izobraženih ljudi — praktikov tako, da je večina zaposlenih že po nekaj mesecih z velikim zanimanjem sledila razvoju z osnovno motivacijo — čimveč pripraviti proizvodnim obratom in drugim službam.

Za izboljšanje in delitev dela je bilo nešteto predlogov, katerih večina je bila tudi sprejeta, čeprav ne z lahkoto. Dolga leta se je delalo in se še danes tako kot »nekoč, ko ni bilo težav«. Hiter razvoj podjetja v pogledu količine, kvalitete in asortimana proizvodov v tesni povezavi z vedno večjimi zahtevami naročnikov je prehitel razvoj zaposlenih. Stare metode dela so postopoma odmirale, vendar prepočasno, kar je posledica tega, da je del mlajšega kadra prehitro osvojil prejšnje principe dela, novim metodam pa ni posvečal dovolj pozornosti.

Nešteto naprednih in organizacijskih ukrepov v obliki predavanj, nasvetov in okrožnic ni bilo sprejetih v taki meri kot se je pričakovalo. Sektorji in službe so v večini primerov prilagajale organizacijske ukrepe v prid svojim nalogam, največkrat brez poznavanju dela in težav drugih služb v podjetju. Naprednejše sile v podjetju brez ozira na delo in funkcije so uspevale, ostale pa so se po sili prilagajale, vendar ne z enotnim interesom, ampak zato, ker je to bila zahteva.

Novi gospodarski ukrepi in vključitev organov upravljanja, najprej centralnih nato pa še obratnih, v mehanizem gospodarjenja in upravljanja so predstavljali nove pobude, ukrepe in izvajanja na delovnih mestih vseh službah tako, da je kljub organizacijskim hibam uspešno sodelovalo veliko število zaposlenih pri uvajanju naprednih

misli, kar se je posebej odrazilo v povečanju nove ter osvajanju predvidene proizvodnje, dvigu produktivnosti in kvalitetnem premiku. Načrtno izobraževanje kadrov in kadrovske premiki, ki so izvršeni v zadnjih letih predstavljajo skok v naprednejšo sodobno organizacijo dela.

Površni opazovalec velikega premika ni opazil in gleda razvoj in spremembe kot nekaj, kar se je razvilo samo od sebe, čeprav je to nemogoče. Vsaka naloga, pa naj bo še tako enostavna zahteva veliko truda in sodelovanje vseh prizadetih ne glede na to ali ima ta naloga značaj operativne — proizvodne, administrativne, vodilne ali upravne dejavnosti.

Pomen priprave proizvodnje

Proizvodnja materiala dobrin je osnovni pogoj družbenega življenja. Gospodarska organizacija je lahko učinkovita le v primeru, če vsi njeni organi pravilno delujejo. Množica materiala in delovnih sredstev nam ne pomaga mnogo, če organizacija dela ni v skladu z zakonitostmi, ki določajo človekovo delovanje.

Pojem moderne organizacije dela še ni postal domač, čeprav ga v zadnjem času pogosto uporabljamo. Član našega podjetja čaka naloga da povečamo rezultate svojega gospodarjenja ter produktivnost in se uvrstimo na raven najsodobnejše proizvodnje.

Ker to niso lahke naloge, je treba izkoristiti vse razpoložljive možnosti. Ze začeto pionirsko delo nam ne okrija samo skrite rezerve, ampak nas uvaža celo na neizkoriščena področja.

Delitev dela, prepotrben člen v gospodarjenju je poznal že prazgodovski človek v tem, da je ločil različne sposobnosti človeka. Širša delitev dela, ki je zaznamovana v fevdalni družbi je nastala iz novih proizvodnih odnosov, ki so razdelili ljudi v razrede.

Razvoj delitve dela je šel od tedaj nezadržno naprej. Delitev so narekovali novi tehnološki postopki in ekonomski računi. Danes ne govorimo več samo o delitvi, ampak že o pravi razcepljenosti dela. Proizvodni proces je le del celotnega delovnega procesa oziroma delovnega kroga gospodarske organizacije. Poleg proizvodnih oddelkov v ožjem pomenu besede, imamo še službe kot v ožjem pomenu besede, imamo še službe kot nabavo, prodajo, računovodstvo, vzdrževalno, kontrolno, kadrovske službe, pripravo proizvodnje idr. V vseh teh oddelkih in službah teče delo

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ali je rekonstrukcija in gradnja našega podjetja ustavljena?

Na številna vprašanja članov kolektiva kako je z našo investicijsko izgradnjo, ali bo ustavljena ali se bo nadaljevala, damo v naslednjem sestavku naslednje pojasnilo:

V začetku letošnjega leta, ko smo sestavljali plan investicijske izgradnje v tem letu, smo ugotovili, da moramo za normalni potek del z intenzivno investicijsko dejavnostjo nadoknaditi predvsem zaostala gradbena dela, da bo možno pravočasno pričeti z montažo opreme. Izračunali smo, da bomo letos potrebovali za gradbena dela, domačo in uvozno opremo ter ostala plačila skupno 4.217 milijonov dinarjev.

Zaradi še nepodpisane kreditne pogodbe za pokritje nastalih podražitev, kar je posledica različnih stališč Jugoslovanske investicijske banke v Beogradu in Splošne gospodarske banke v Ljubljani glede roka izgradnje in načina plačila uvozne opreme, se investicijska dejavnost v prili precejšen vpliv na zmanjšanje investicijske potrebnosti. Splošna vprašanja ni mogla tako odvijati kot smo si želeli. Od 22. aprila letos nismo mogli plačevati nastalih obveznosti izvajalcem gradbenih del in dobaviteljem domače opreme.

Iz dnevnega časopisja zadnjih dveh mesecev so poznani bližnji gospodarski ukrepi, ki bodo umerili investicijske izgradnje se bo poznala tudi v našem podjetju.

Konec meseca junija je bila v našem podjetju komisija Splošne gospodarske banke, ki je prišla z namenom, da ugotovi kakšno je stanje del pri naši izgradnji in kakšen bi bil minimalni obseg del v drugi polovici letošnjega leta, da se dokončajo in zavarujejo sedaj odprta dela na valjarni in omogoči vskladiščenje uvozne opreme, ki bo letos prišla v Store. Komisija je ugotovila, da je potrebno nadaljevati v zmanjšanem obsegu dela na valjarni, dočim se vsa ostala gradbena dela odložijo na prihodnje leto. Pri domači opremi se nadaljujejo dela po sklenjenih pogodbah, prav tako pa dela na izdelavi projektov. Z zmanjšanim obsegom del v letošnjem letu se je revidirala tranša na 3.120 milijonov din, od tega pa predstavljajo največji delež plačila za uvozno opremo in carino.

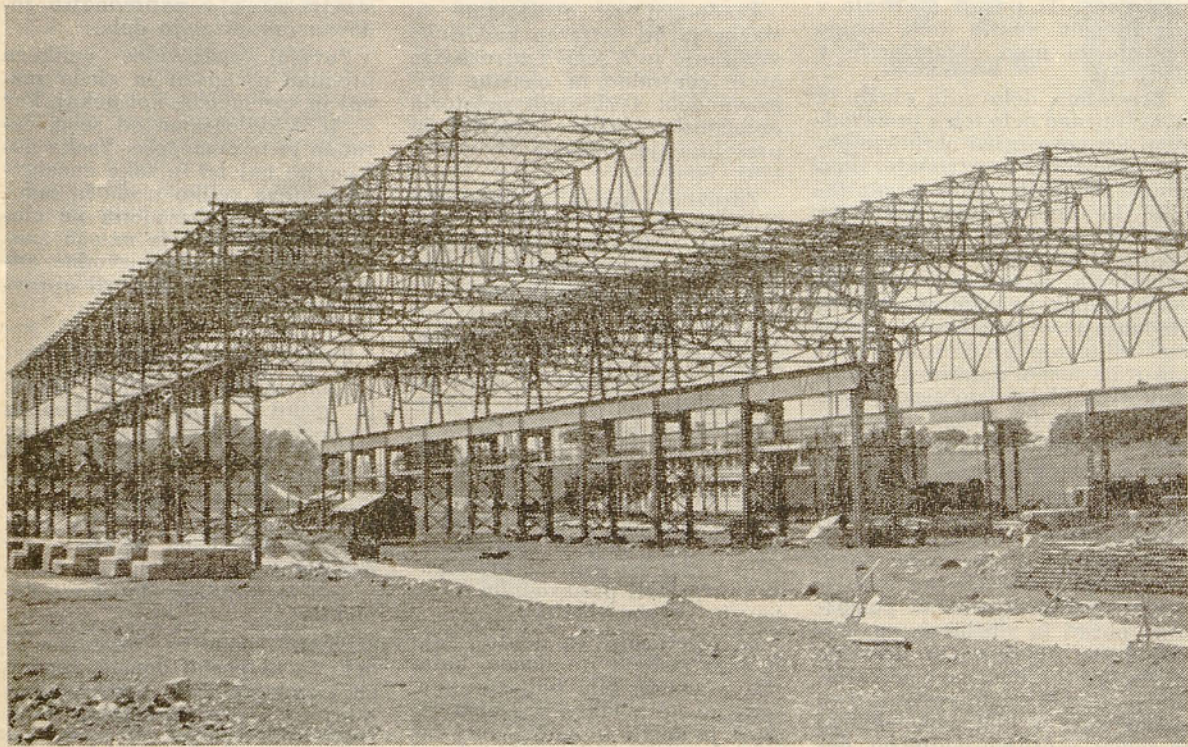
Po trenutno znani situaciji lahko zaključimo, da investicijske izgradnje letos ne bomo ustavili, pač pa bomo delali v zmanjšanem obsegu. Izgradnja nove spe-

cialne litine se pa bo vršila normalno, ker se ta obrat financira iz lastnih sredstev.

dipl. metal. inž. B. D.

OB TAKŠNIH ŠTEVILKAH SE JE TREBA RESNO ZAMISLITI...

V letu 1963 je bilo v Sloveniji 58.894 poškodb pri delu; v letu 1964 pa se je število poškodb pri delu, upoštevajoč porast zaposlenih, povečalo za 4,85% ter je znašalo število poškodb okoli 62.000. Število izgubljenih dni je bilo v letu 1963 zelo visoko in je znašalo 1.110.908 dni. Če ne gledamo čisto z humanitarnega stališča posledic takšnega stanja ter poskušamo približno oceniti materialno škodo po mednarodni klasifikaciji, ki zajema neposredne stroške (dajatve socialnega zavarovanja, stroški pri zdravljenju) in posredne stroške (izpad proizvodnje glede kvantitete in kvalitete, usposabljanje novih kadrov) pa znaša ta škoda za našo republiko v lanskem letu okrog 30 milijard dinarjev.

Nova hala

Organizacija dela v našem podjetju

(Nadaljevanje s strani 5)

več ali manj prav tako po načelih delitve. Naloge so postale bolj obširne in zahtevajo toliko različnega znanja, da posameznik lahko opravlja le majhen del. Delitev dela je toliko bolj pomembna zato, ker se vsebina nalog z napredkom tehnike, znanosti in zahtev tržišča neprestano spreminja in dopolnjuje. Organizacija dela zahteva skladno, istočasno spremljanje nalog, posameznik pa se lahko le postopno dopolnilno usposablja. Pri uvažanju sodobne organizacije dela, se nenehno srečujemo s človekom, ki mu je pri takem razcepljenem delu okrnjena ustvarjalnost osebnosti. Delovnih metod ne more več izbirati sam, ravnanje se mora po napotkih, zato se marsikdo čuti prikrajšanega za odvzeto ustvarjalnost v širšem smislu. Slični pojavi nastopajo pri izpopolnjevanju organizacije delitve dela med službami, kajti v takem primeru je nujno dopolnjevanje oziroma odvzemanje

določenega dela, ki ga je dolgo vršila ena ali druga služba.

V našem podjetju zaenkrat teh negativnih pojavov še ne srečujemo v tako ostri obliki, vendar ne zato, ker smo jih odpravili, ampak predvsem zato, ker do prave delitve dela še nismo prišli.

Pri organizaciji dela moramo predvsem upoštevati ekonomske prednosti deljenega dela:

— dosledno deljene delo zahteva mnogo manj delovnih sredstev;

— čim manj različnih elementov izdeluje ali pripravlja posameznik tem manj se zadržuje material. S tem dosežemo hitrejše obračanje, kar je zelo pomembna ekonomska postavka;

— racionalno izkoriščanje prostorskih zmogljivosti;

— maksimalno izkoriščanje obratnih in osnovnih sredstev (hitra amortizacija);

— specializacija za posamezna dela: človek se specializira in nenehno dviga produktivnost ter izboljšuje kakovost izdelkov.

V visoko organiziranih in specializiranih podjetjih pripravljajo

celotni delovni proces priprava proizvodnje. Ta služba ima v različnih podjetjih različne naloge, odvisno pač od vrste in načina proizvodnje izdelkov. Zato ni mogoče znanih programov te službe kopirati, ampak je treba osnovne naloge dopolnjevati v okviru zahtev in pogojev, ki jih nudi neka vrsta proizvodnje.

Osnovna dejavnost te službe je v strokovno tehnično-ekonomski pripravi proizvodnje. Proizvodni obrati in komercialna služba morata dobivati točno obdelano materijo v tem smislu, da proizvodnja teče nemoteno, prodajna služba pa lahko na osnovi kalkulacij vodi politiko prodaje in pridobivanje naročil. Upoštevajoč, da se v pripravi, zaradi značaja dela, zbira mnogo podatkov, lahko ta služba pri ustreznih organizaciji zbira in nudi podatke knjigovodstvu in vsem drugim službam v podjetju. Ta pomembni člen med proizvodnjo in trgov mora v veliki meri prispevati k racionalni proizvodnji in uspešnemu gospodarjenju v podjetju.

Pišek Alojz, str. inž.

Firma Mobil-Oil Austria, s sedežem na Dunaju, je priredila za vse uporabnike svojih maziv kratek seminar, na katerem smo bili seznanjeni z njihovo proizvodnjo, kakor tudi z uporabnostjo njihovih maziv. Podan je bil splošen pregled stanja tehnike mazanja v Avstriji kakor tudi v svetu. Za vsako področje so predavali specialisti, ker je njihova tehnična služba tudi tako po specialnostih organizirana. Ogledali smo si več avstrijskih železarn, zlasti tistih, ki imajo dobro organizirano službo mazanja in pri katerih že prednjačijo sodobni centralni sistemi mazanja. Seminar je bil v glavnem namenjen za jugoslovanske železarne, prisostvovali pa so tudi tehnični strokovnjaki Petrola, Jugopetrola in Chemcolorja iz Zagreba.

Na začetku smo bili seznanjeni z osnovnimi lastnostmi in uporabnostjo maziv, ki jih proizvaja firma Mobil Austria v svoji rafineriji v Kraguru pri Dunaju. To rafinerijo smo si tudi ogledali in bo kasneje še omenjena. Večina predavanj so spremljali s filmi, ki so praktično in zelo nazorno prikazali različne sisteme mazanja, njihovo organizacijo ter posledice dobre in slabe organizacije mazalne službe v podjetjih, predvsem pa v železarnah. Velja omeniti, da je bila Avstrija pred leti na področju tehnike mazanja v približno takšnem stanju, kot danes jugoslovanske železarne, izjemo tvorijo le redki novi pogoni. Avstrijski strokovnjaki s te veje tehnike so prišli do zaključka, da je zastarelo, primitiven način mazanja tako neekonomičen, da ga je nujno čimprej zamenjati s sodobnimi načini, to je s centralnimi sistemi in avtomatskim mazanjem. Za takšne sisteme pa je poleg ostalega potrebno odgovarjajoče mazivo, solidna oprema in dobra organizacija. Prišli so do zaključka, da je posamično mazanje, ali bolj točno, mazanje direktno z oljno kantic tako zastarelo in neekonomično, da predstavlja že posebno coklo za proizvodnjo. Prav to jih je vodilo, da so veliko železarn, predvsem pa seveda valjarn prav v zadnjem času preuredili na centralne sisteme mazanja. Novo projektirani pogoni pa so brezpogojno vsi predvideni s sodobnimi postopki mazanja, projektirali pa so jih posebni strokovnjaki iz te veje tehnike.

Na tej stopnji razvoja tehnike mazanja, takoiimenovani mazač, kot ga poznamo pri nas še danes, nima več svoje zaposlitve, ampak ga zamenja avtomatizirana oprema, nadzor nad to opremo pa vodi za to kvalificiran kader, ki se razvije iz svojih osnovnih poklicev, predvsem pa ključavničarjev. Pri današnji stopnji opreme železarn, predvsem pa valjarn, so čista mineralna olja takorekoč odpovedala in se danes uporabljajo predvsem compoundirana in DTE olja. To so olja z raznimi dodatki za pobojšanje mazivne sposobnosti, dodatki za visoke pritiske, dodatki za obstojnost in antikorozijski dodatki. Seveda je pri teh oljih še dokaj odprta izbira in je za vsak posamezen primer pač treba izbrati najprimernejše mazivo, kar pa je mogoče le na podlagi dobrega poznavanja lastnosti posameznih olj. Priporočilo dobavljača je seveda upoštevati, pri tem pa dodati še nekaj svojih izkušenj, ker se proizvajalci neredko preradi omejijo na izredno zahtevna maziva, da se pač vsestransko zasigurajo. Niso pa tudi redki primeri, da so posredi še komercialni interesi določene firme. Popolnoma jasno je, da navadna mineralna olja za težke železarske oziroma valjarske prilike ne odgovarjajo, kar smo imeli priliko ugotoviti pri obeh naših reduktorjih za pogon prog

S POTI

v valjarni. Levji delež pri pojavi »pittingov« nosijo najčese neodgovarjajoča maziva, ki ne vzdržijo tako velikih pritiskov, kot se pojavljajo pri reduktorjih valjarn, kjer pride neredko do zelo močnih sunkov. Za takšne primere se najbolj obnesejo kompondirana olja, neredko pa so potrebni celo EP dodatki. Pojavi »pittingov« so se pokazali po večini v vseh naših železarnah in se je stvar omejila, saj popraviti se tako ne da, le s kompondiranimi olji. Pri tem je interesantno še to, da je naš največji proizvajalec reduktorjev, Litostroj, prišel do istega zaključka in zadnji dve leti uporablja za železarske reduktorje izključno kompondirana olja.

Naslednje vprašanje, ki je bilo v Avstriji prav tako problematično, kot je danes pri nas, so kadri, ki v mazalni službi delajo. Tudi pri njih je vladalo mišljenje in so tako na žalost tudi delali, da je bil mazač lahko vsakdo, nevezano na svoj osnovni poklic, oziroma da so ga vrinili v to službo iz kakršnih koli razlogov. Tako je imela mazalna služba poleg problema maziv, še problem kadrov. Takšno zgrešeno mišljenje se je danes pri njih povsem spremenilo in so v službi zaposleni le kvalificirani delavci s svojimi osnovnimi poklici. Njihovo vodstvo je postavljeno prav tako, kot pri ostalih službah s svojimi izmenskimi vodji, delovodji in obratovodji. Celotna organizacija pa je vezana na centralno službo vzdrževanja, kar je seveda edino pravilno. Ta korak v rešitvi kadrov je prinesel njim ogromne prihranke, tako na zmanjšanju porabe maziv, zmanjšanju vzdrževalnih stroškov, največ pa na zmanjšanju izpada proizvodnje.

Kaj lahko doprinese sodobna in dobra organizacija te službe, velja navesti primer, da ima firma »VOST« v Linzu v eni izmed svojih velikih sistemov centralnega mazanja v uporabi olje že celih 10 let. Dodajajo ga le toliko, kolikor se ga pri mazanju izgubi. Tako dolga uporabnost pa seveda zahteva vsestransko mehanizacijo, to se pravi čistilne filtre, centrifuge in dobro kontrolo. Oni med normalnim obratovanjem pošiljajo del olja skozi centrifuge, ter tako izločajo eventualno vodo in tudi nečistočo, kar je seveda eden izmed osnovnih pogojev za uporabo olj. Potrebno je tudi vršiti kontrolne analize in sproti ugotavljati povečanje škodljivih ali spreminjajočih se dodatkov v olju. Za jugoslovanske razmere zaenkrat ni mogoče računati s tako dolgo uporabnostjo olja, ker takorekoč nobena železarna nima primernih čistilnih naprav in vsestranske kontrole, kot je to potrebno. V Avstriji imajo tudi posebna podjetja, ki se bavijo samo s čiščenjem mazalnih sistemov tako novih, kot tudi tistih, ki so bili že v pogonu in jim je potrebna zamenjava z drugovrstnimi olji ali pa je bilo na njih opravljen kakšno popravilo. Čistoča mazalnih sistemov je namreč eden od zelo važnih pogojev za nemoteno obratovanje, prav zaradi tega pa so se v Avstriji odločili za osnovanje takih podjetij, ki so za to delo posebej specializirana in zanj prevzamejo tudi garancijo.

Posebna predavanja smo imeli tudi s področja mazalnih aparatov. Predvsem je šlo tu za mazalne aparate za centralno in seveda avtomatsko mazanje z mastjo. Nobene razlike, vsaj bistvene ne, pa ni pri aparatih za mazanje z oljem. Če je za določeno mazalno mesto potrebno impulzno mazanje v časovnih razdobjih, je tu zopet najprimernejše centralno mazanje. V ta namen smo obiskali tudi firmo Friedmann na Dunaju, ki izdeluje takšne mazalne sisteme in nam je nji-

(Nadaljevanje na str. 5).

PO AVSTRIJI

hov specialist za tovrstno dejavnost predaval o tem. V njihovih pogonih pa smo si ogledali že izdelane mazalne sisteme v montaži, kakor v problem obratovanju. Tu velja pripomniti, da so za Rumunijo izdelali sistem centralnega mazanja, katerega vodi so dolgi skupaj 7 km. Tu gre namreč za centralno mazanje velike valjarne. Pri tem je zanimivo še to, da centralne sisteme mazanja z mastjo danes počasi že izpodirja centralni sistem mazanja z oljno meglo. Potrošnja maziva se v tem primeru občutno zmanjša, kar pri tako velikih sistemih prinese dokajšen prihranek.

Obiskali smo tudi rafinerijo v Kragranu, ki predela letno 400.000 ton surovega olja. Ta rafinerija je značilna še po tem, da pridejo v njo vsi prazni sodi firme Mobil, ki se tu temeljito očistijo in na novo prepleškajo, tako da je zasigurana 100% čistota, kar je za maziva seveda velikega pomena. Noben sod firme Mobil se v Avstriji ne čisti drugje, kot samo v rafineriji Kragran, ker hočejo tako doseči največjo sigurnost pri čistoči. V ta namen je v tej rafineriji poseben oddelček, ki opravlja samo to čiščenje in obnavljanje sodov. Seveda je primerno mehaniziran, tako da tvori manuelno delo le še redko izjemo. Tu delajo vse kontrolne analize za vsa olja, to se pravi analize olj in masti, ki jih proizvajajo in kontrolne analize olj, ki so že v pogonu. Kontrolne analize delajo tudi za Mobilova olja, ki so v pogonu v naših železarnah in pri tem tudi svetujejo nadaljnjo uporabo, oziroma zamenjavo. Ugotoviti, če je olje še uporabno, namreč ni tako enostavno, kot bi se nestrokovnjak predstavljal. Za takšno odločanje je namreč potrebno veliko izkušenj, ker napisane pravila za to ni mogoče dobiti, niti vnaprej predpisati.

Ogledali smo si tudi oskrbo z gorivi in mazivi dunajskega letališča Schwechat, kjer pristajajo v glavnem vse mednarodne proge. Tu imajo za tankanje posebne avtocisterne z vso mehanizacijo, avtomatiko in požarno varnostno opremo.

Na krožni poti ogleda železarn smo si najprej ogledali železarno na Stajerskem, in sicer kot prvo valjarno Alpine Donawitz, ki ima ca. 7000 zaposlenih in dela predvsem profilno železo. Tu imajo montirano ameriško kontinuirno progo firme Morgan. Cela valjarna je tako rekoč izključno centralno mazana, tako da je potrebna samo kontrola in ev. odklanjanje defektov na mazalnih aparaturnah. Imajo avtomatske mazalke firme Ferval ameriškega porekla z impulznim dodajanjem maziva. Tu velja omeniti, da imajo strojnico popolnoma zastekleno, obloženo s ploščicami in opremljeno s posebnim montažnim žerjavom, ki služi za ev. popravila, kakor tudi za montažo. Vse povsod imajo nameščene avtomate za osvežujoče pijače, in to čim bližje delovnim mestom, da se tako porabi čim manj časa za osvežitev. Pri tej valjarni je zanimivo še to, da imajo v pogonu še plinske motorje, ki so stari že preko bujejo z el. energijo med rednim obratovanjem v slučaju izpada el. energije pa imajo seveda tudi določeno prednost. Povsod je mogoče videti grafikone o gibanju nezdod in izgubljenih delovnih dneh, kar smo pravzaprav opazili tudi kasneje pri vseh pogonih in tudi v razgovoru so omenili, da posvečajo temu izredno veliko pozornost. Tu nosijo tudi čelade sliče izvedbe kot so naše, vendar izgleda, da se ne držijo dosledno načela, da bi jih nosil vsakdo in vse povsod. Zanimivo je bilo tudi to, da smo že pri vratarju opazili skrinjo, slično poštnim zabojčkom, kamor vse zaposleni oddajajo obratne izboljšave, ki so jim, kot so kas-

neje v razgovoru omenili, dragocen doprinos k izboljšavanju proizvodnje. Tu smo si ogledali še žično valjarno firme Blaw Knox, ki je bila zgrajena v letu 1961-62 ter valjarno platin. Pri tem je zanimivo, da tu ne menjajo samo valjev z ležaji, temveč cela kompletna stojala, ki jih v ta namen vnaprej pripravijo in pri zamenjavi dimenzij zamenjajo kompletna stojala ter tako skrajšajo izpade na minimum. Žična valjarna in valjarna platin je sestavljena iz dveh ogromnih dvoran, vse iz škatljastih profilov, tako da predstavljajo res eleganten izgled. Imajo poleg domačih žerjavov tudi nekaj žerjavov vzhodno nemškega porekla VEB, kateri imajo pogon vožnje mostu izveden za vsako stran posebej medsebojna povezava je seveda v tem slučaju le električna. Tu je zanimivo še to, da je več kot polovica dvoran, gledano po dolžini, namenjena le za adjustazho.

Nato smo si ogledali valjarno plemenitih jekel Böhler Kapfenberg. Tu imajo prav tako centralne mazalne sisteme s to dopolnitvijo, da imajo oljne rezervoarje pod pritiskom dušika tako, da v primeru izpada el. energije pri izteku ležaji niso brez maziv. Včasih je vzrok zaribavanja ležajev prav tem, da pri izteku ležaji ne dobijo dovolj ali pa sploh ne dobijo maziva. Tu imajo montirano Demagovo valjarno za okrogle, štiroglate in ostale profile, zgrajena pa je bila leta 1952 in seveda danes nič več sodobna. V mazalnem sistemu imajo tudi centrifugo firme De Laval s kapaciteto 3000 l/min in možnostjo čiščenja do 0,05% vode, kar je seveda še dopustno.

Nadalje smo si ogledali hladno in toplo valjarno trakov Alpina v Kidbergu. Tu imajo centralni mazalni sistem projektiran in zgrajen, od firme Freidmann z Dunaja. Pri tem sistemu je vsa potrebna avtomatika, kakor tudi zvočna in akusična signalizacija. Delovne temperature olja znašajo tu med 40 in 45°C, kar je v splošnem primer za mazanje vseh valjarskih postrojenj. Pritiski olja pa so v mejah od 1 do 1,7 atmosfer. Tu smo lahko videli poleg nove še staro, nemehanizirano valjarno, slično naši. Tudi tu imajo v sistemu centralnega mazanja vgrajeno centrifugo De Laval. Vsi mazalni sistemi so opremljeni s hladilniki, neredko pa tudi z ogrevalci, kar je pozimi v začetku obratovanja zelo pomembno.

Pot nas je dalje vodila v zgornji del Avstrije, kjer smo obiskali velik železarski kombinat VÖST v Linzu. Tu imajo v pogonu 5 visokih peči kap. 1200 ton oziroma eno celo 1800 ton, lastno koksarno in proizvodnjo benzola. Oni oskrbujejo tudi s plinom mesto Linz ter imajo lastno termocentralo s petimi agregati. Imajo veliko jeklaro, valjarno itd. na kratko povedano, pričenejajo s predelavo rude in končajo s finalnimi proizvodi, tj. z jeklenimi konstrukcijami, obdel. stroji, opremo za železarno, industrijo nafte itd. Imajo tudi ogromen konstrukcijski biro, kjer izdelujejo kompletne inženirine in so skupaj s Kruppom delali največ za poznano železarno Rourkela v Indiji. Tu smo si ogledali še skladišče maziv, ki je bilo prav posebej za to svrhu zgrajeno in je z ene strani urejen dovoz z normalnotirnim žel. vagoni, z drugi strani pa dovoz in odvoz s kamioni in vlačilci, ki dovažajo mazivo direktno na potrošna mesta. Vsa maziva hranijo izključno v 200 literskih sodih in so opustili vse rezervoarje, ki so jih svojčas uporabljali za skladišča maziv, ker je bila manipulacija z njimi veliko dražja, kot sedaj s sodi. Seveda si to lahko privoščijo le tisti, ki ima vsak čas na razpolago odgo-

varjajoče mazivo v najbližjih skladiščih grosistov.

Skladišče je opremljeno tudi s posebnim žerjavom, ki dviga in preklada sode, le-ti pa se odvažajo direktno na potrošna mesta, tako da ni nobenih vmesnih pretakanj in prenašanj maziv v raznih kanticah, ki so običajno le vir za nabiranje nečistoče. Tu smo videli tudi bluming ameriške firme Mesta, pri čemer je zanimivo to, da ves material, ki pride od bluminga, hladijo s potapljanjem v odi, in sicer na ta način, da se v veliki odprti posodi vrtili takoimenovano hladilno kolo, kamor se avtomatsko naklada material, ki gre tako preko vode in nadalje na skladišče oziroma v nadaljnjo predelavo. Tu imajo tudi valjarno za valjanje ladijske pločevine z maksimalno širino 4,50 m. Pločevino do širine 1 m ne režejo na komade, kot je to primer pri nas, temveč navijajo v bobne, podobno kot se normalno navijajo trakovi. Brzina valjanja je tu izredno velika, prav tako pa je seveda velika tudi brzina navijanja in velja v orijentacijo navesti, da znaša ca. 50 km/h. Od daleč so nam pokazali še konverter za LD postopek, kjer traja sarža 45 min, 28 min pa pihajo kisik. Tu je zanimivo še to, da lahko dodajajo po želji tudi del starega železa. Delajo 50 tonske sarže, za vsako saržo pa porabijo 30.000 m³ kisika s pritiskom 14 atmosfer. Seveda imajo ogromne lastne kisikarne, ker je kot navedeno, potrošnja kisika izredno velika. Klasičen Bessemerjev postopek ne uporabljajo več, ker ga smatrajo za neekonomičnega.

Na koncu smo si še ogledali, v kletnih prostorih valjarne, ogromne mazalne sisteme, ki so opremljeni z vso potrebno mehanizacijo in avtomatiko. V ilustracijo velja navesti, da imajo vgrajene rezervoarje s kapaciteto 40.000 litrov olja. Centrifuge so tu kar direktno vključene v sistem in manj alivče stalno v pogonu. Posamezni sistemi imajo še svoje rezervne sisteme, kar je predvsem zelo pomembno pri valjarskih postrojenjih, kjer obstoja vedno nevarnost, da pridejo v ležaje večje količine vode sistem obratuje, drugi sistem in je tako rešitev le v tem, da en pa izloča vodo iz olja.

Povsod smo dobili vtis, da posvečajo mazalni veji tehnike izredno skrb, kar se jim pa, kot izgleda, bogato amortizira.

Pišite v
»Železarja«

Komisija HTV pri Združenju jugoslovanskih železarn

Komisija HTV pri Združenju jugoslovanskih železarn je bila ustanovljena 23. oktobra 1958 ter je v začetku delala v sestavi odbora za splošne zadeve. Pozneje je prešla v sestavi odbora za kadre, kjer je še danes. Komisija, v kateri so kot njeni člani vsi vodje služb HTV iz vseh naših železarn je v svojem sedemletnem delu opravila že vrsto nalog. Njeno delo se odvija po programu, ki ga vsako leto sprejme kot sestavni del splošnega akcijskega programa dela združenja upravni odbor. Za letošnje leto ima komisija naslednje naloge:

- stalne naloge:
  - spremljanje gibanja števila nezdod pri delu po ustaljenih evidenčnih in statističnih postopkih;
  - skrb za propagando o varstvu pri delu;
  - spremljati učinkovitost osebnih zaščitnih sredstev ter predlagati izboljšave v tej smeri;
  - delo na standardizaciji opozorilnih znakov za nevarna delovna mesta v obratih.
- nove naloge:
  - organizacija izdelave propagandnega kratkometražnega filma s tematiko o varstvu pri delu;
  - izdelava analiz o delu služb HTV in stanju varstva pri delu v naših železarnah za leto 1964;
  - delo na kategorizaciji delov-

nih mest z ozirom na pogoje dela;

4. organizacija razširitve sestanka komisije HTV z zdravniški zdravstvenih postaj (obratnih ambulant) po vprašanju povečane odsotnosti z dela zaradi boleznih.

Obvestilo

Večkrat se dogaja, da pri reševanju racionalizatorskih predlogov naletimo na težave, ker se potem, ko smo že rešili predlog v korist predlagatelja, pojavi druga oseba s pripombami, da je ideja njegova, ne pa dotičnega, ki je predlog dal v obravnavo.

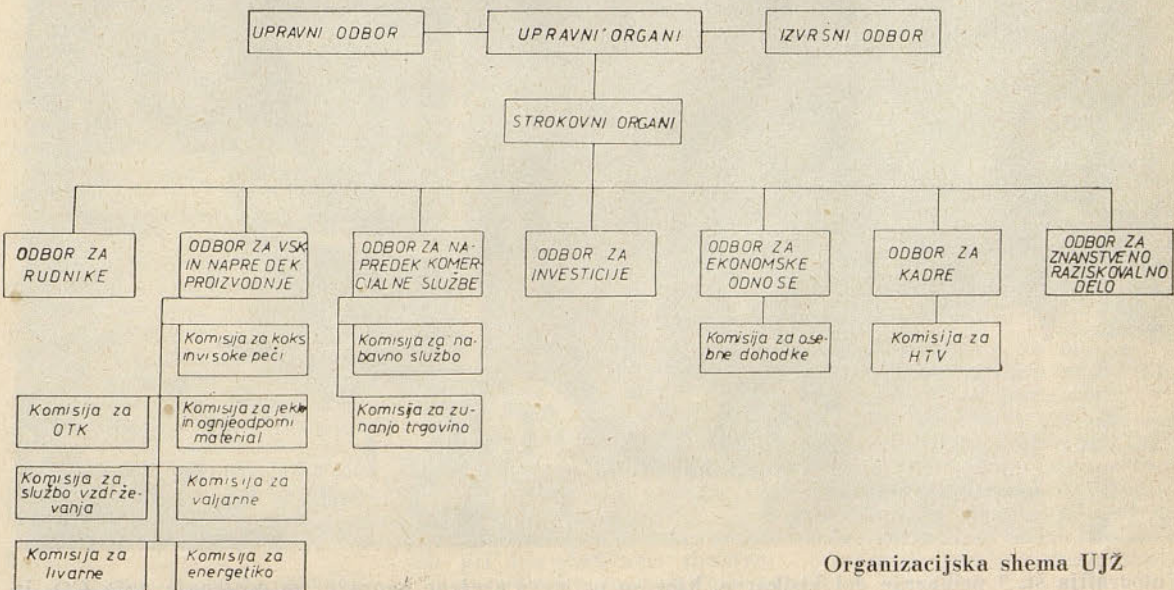
Predloge bomo zato v prihodnje objavili na oglasnih deskah obratov. V razdobju desetih dni bomo sprejemali zgoraj omenjene pripombe in o njih razpravljali. Po tem roku se reši predlog na ime predlagatelja.

Komisija za racionalizacijo in tehnične izboljšave pri DSP Železarne Štore.

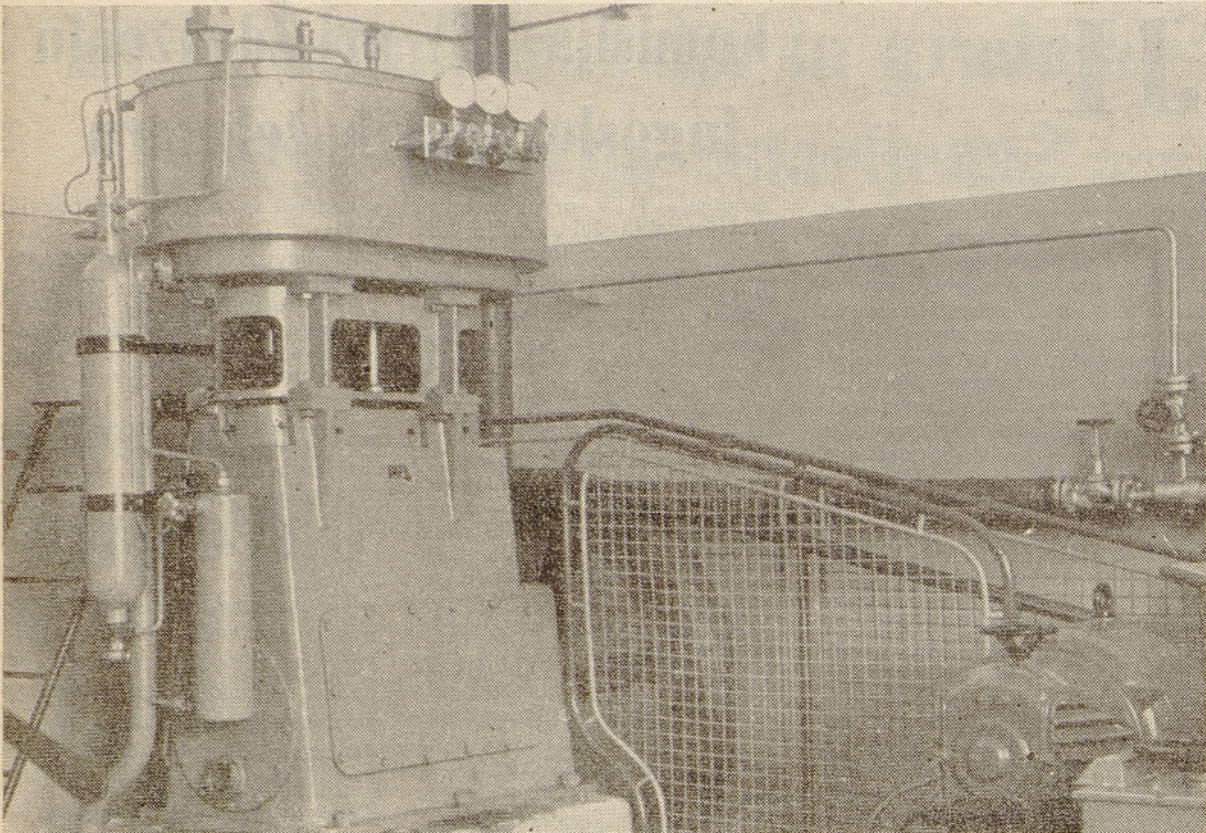
Reorganizacija v UJŽ

Na Izvršnem odboru Združenja jugoslovanskih železarn so razpravljali o problematiki dela strokovnih odborov in komisij ter pri tem ugotovili, da se je število komisij izdatno povečalo, kar pogojuje tudi večje število sestankov. S tem povečanjem je stankov. S tem povečanjem je bila zmanjšana dejavnost strokovnih odborov. V razpravi je bilo poudarjeno, da je potrebno število sestankov zmanjšati in zmanjšati tudi število komisij. Takšen ukrep, ki ga je Izvršni odbor sprejel ne pomeni zoževanja delokroga Združenja temveč je namen tega ukrepa dvigniti nivo dela strokovnih odborov. V odborih je potrebno v bodoče reševati osnovno problematiko, stalne komisije pa naj bi delale na specifičnih problemih, katerih ni mogoče reševati v okviru strokovnih odborov. Določene zadeve pa bi bi po direktivah strokovnih organov, kakor tudi izvršnega in upravnega odbora neposredno reševal sekretariat združenja. Izvršni odbor je potrdil tudi novo

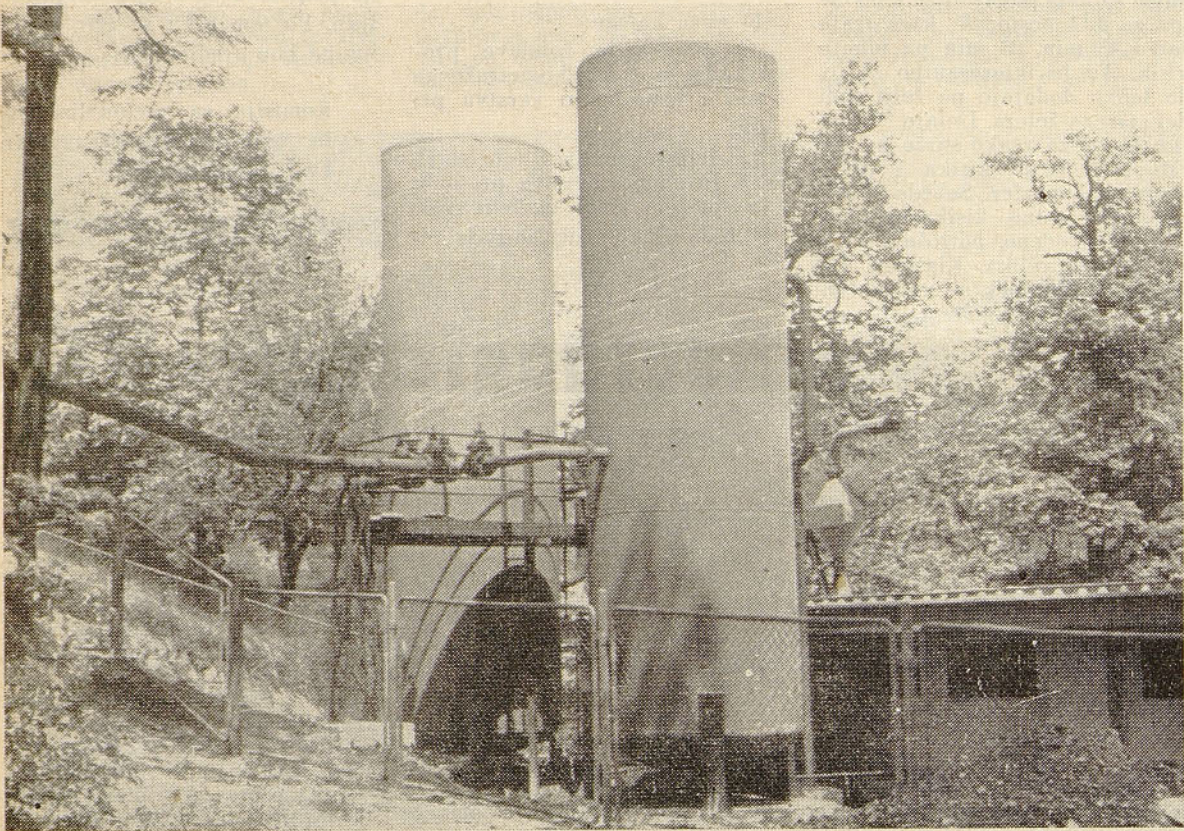
organizacijsko strukturo organov združenja. Odbori naj bi se v bodoče sestajali kvartalno in po potrebi, predvsem kadar to odredi izvršni odbor. Strokovne tehnične komisije pa bi se sestajale enkrat letno ter bi ti sestanki imeli značaj posvetovanja. Ostale komisije pa bi se sestajale dvakrat letno — redno oziroma po potrebi na zahtevo strokovnih odborov. Izvršnega odbora in sekretarja združenja v sporazumu s predsednikom upravnega odbora. Ob nastalih potrebah za reševanje posameznih strokovnih vprašanj pa bo mogoče formirati posebne skupine strokovnjakov, v kolikor takšna vprašanja ni mogoče rešiti v delokrogu sekretariata. Sodelovanje z zunanje trgovskimi podjetji bo po vprašanju uvoza in izvoza jekla še naprej potekalo v okviru skupnosti za uvoz in izvoz. Sodelovanje z grosisti v okviru odbora za trgovino s podjetji za zbiranje odpadnih materialov pa v okviru komisije za nabavno službo.

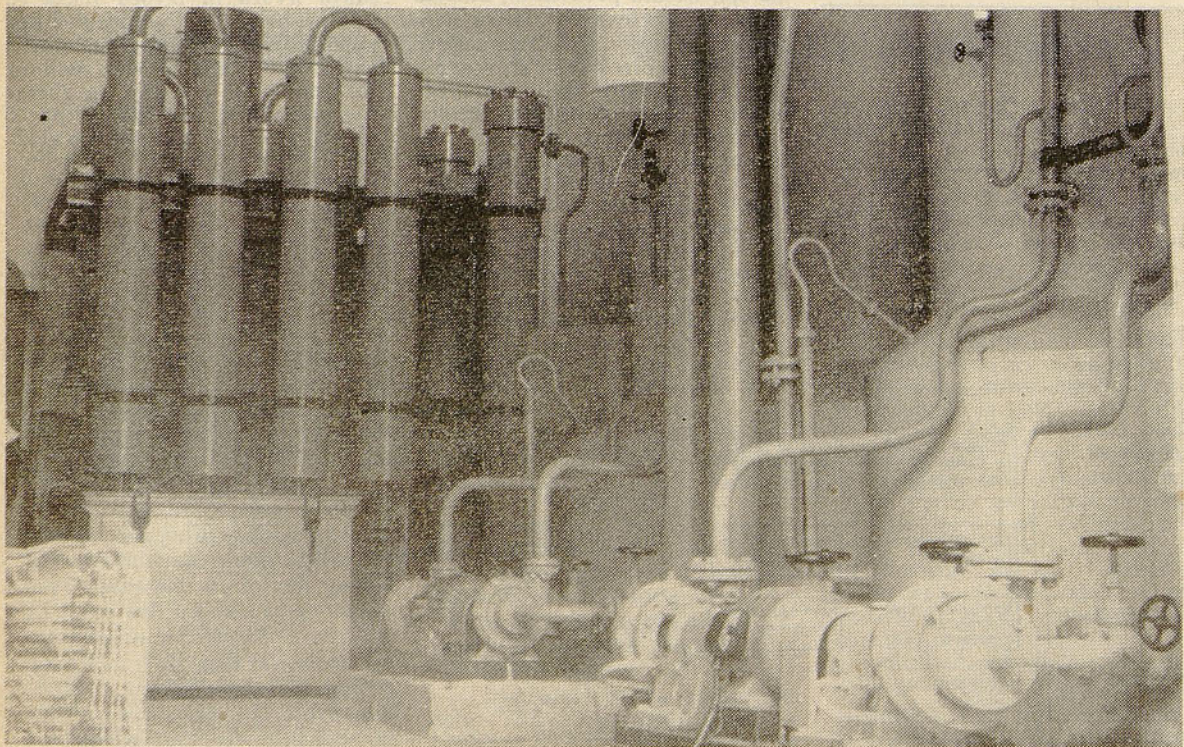
Organizacijska shema UJŽ

Fotografija št. 1 prikazuje novi O₂-kompresor kapacitete 100 Nm³/h tlaka do 200 atm. Omenjeni kompresor potrebujemo za komprimiranje kisika, ki ga proizvaja nova O-kolona.

Fotografija št. 2 prikazuje dva nova rezervoarja za komprimirani zrak z razvodno instalacijo komprimiranega zraka. Rezervoarja sta postavljena pri kompresorski postaji, ki je v podaljšku črpališča. Preko ter rezervoarjev je speljan komprimirani zrak do glavnih potrošnikov.

Fotografija št. 3 prikazuje del kisikarne, kjer so na novo urejene naprave za odstranjevanje CO₂ in vlage iz zraka, potrebne za pridobivanje kisika.

Naši mladinci na Gorenjskem

Letos proslavljamo 20-letnico osvoboditev. Jeseničani pa proslavljajo letos še 30-letnico stavke v tem mestu med Karavankami in Julijci. V ta namen je Tovarniški komite mladine jeseniške železarne organiziral 26. julija tekmovanje mladih iz slovenskih železarn v poznavanju zgodovine in razvoja železarstva na Gorenjskem. Medtem, ko so od domačih tekmovalcev štiri zelo močne ekipe, smo sodelovali mi iz Štor samo z eno in sicer v sestavi: Jože Majer, Albin Potočnik in Valerija Senica.

Mladinski predstavniki so nas toplo sprejeli in nam omogočili ogled mesta, dela tovarne ter njihovega tehničnega muzeja. Muzej je v stari Ruardovi graščini na Savi, pod Mežaklo. Skozi muzej nas je popeljal tovariš Franc Torkar, ter nam na kratko razložil razvoj železarstva na Gorenjskem.

Presenečeni smo bili nad tako bogato zbirko starinskih naprav in orodja s katerim so topili železovo rudo že pred stoletji. Saj nam izkopenine žlindre in železnega orodja pričajo o pridobivanju že v časih, ko so na našem ozemlju živeli še Kelti in Iliri. Našim tekmovalcem je ogled muzeja koristil, saj so tako nazor-

neje videli to, kar so prej študirali.

Zvečer smo se zbrali v gledališču Toneta Cufarja, kjer je bila prireditev. Sodeloval je ta še njihov glasbeni ansambel s pevko.

Naša ekipa je v močni konkurenci zasedla tretje mesto in s tem osvojila denarno nagrado ter spominska darila. Mislim, da je s tem opravičila zaupanje nas vseh.

Naslednji dan, to je v nedeljo pa smo šli na skupen izlet pod Golico. Kljub temu, da smo bili na višini okrog tisoč metrov, pa moram priznati, ni Triglav — kralj Julijcev — od tam videti nič manj mogočen, kot če ga gledaš izpod vznožja in še posebej ob lepem sončnem vremenu. Obiskali smo tudi brigadirski tabor, ki urejuje okolico žičnice na Španov vrh.

Menim, da je takšen način sodelovanja z mladimi iz drugih železarn koristen ne samo zato, da se spoznajo in zbližajo, temveč tudi zato, ker se srečujemo s podobnimi problemi, izmenjava mnenj pa pripelje do koristnih spoznanj in izkušenj, katere so nam potrebne za uspešno in aktivno delovanje mladinske organizacije.

ZANIMIVOSTI IZ ZGODOVINE

Nikola TESLA je ime, ki ga mora poznati vsak naš količkaj razgledan človek. Ta naš znameniti rojak, znameniti izumitelj jugoslovanskega rodu je bil rojen 10. julija 1856. Mladost je imel zelo siromašno. Od leta 1884 je živel v ZDA, kjer je vztrajno in nenehno delal na tehničnem področju in ustvaril vrsto izredno pomembnih izumov, med katerimi je izum trofaznega motorja, s katerim je rešil vprašanje prenašanja električne energije na daljavo. Žal mu je požar v laboratoriju uničil vrsto njegovih dragocenih naprav, načrtov in modelov. Pozneje se je Nikola Tesla bavil s poskusi o širjenju elektromagnetnega polja in uvedel princip resonance v radijskem prejemu. Po pravici ga štejemo za začetnike radiotehnike.

Spoštovati pa ga moramo še zaradi ene njegovih lepih potez. Vse od začetka druge svetovne vojne se je skupaj z našim drugim velikim rojakom, znanim kiharjem Meštrovičem zavzemal za priznanje naše partizanske vojske pri zavznikih. Žal mu ni bilo sojeno, da bi dočakal osvoboditev naše dežele in s tem izpolnitev ene njegovih velikih želja, ker je umrl leta 1944.

Ko so revolucionarne pariške množice zavzele 14. julija 1789 staro kraljevsko trdnjavo Bastilio, s katere so takrat hoteli s topovi streljati na revolucionarne Francoze, se je po vseh pariških ulicah razlegal krik: zmaga, zmaga. Zmaga nad Bastilio je postala simbol zmagovite francoske buržuazne revolucije nad dotadanjim fevdalno-absolutističnim redom.

Francoska revolucija je pod geslom: svoboda, bratstvo, enakost prinesla velikanske spremembe v vseh pojavih družbenega življenja. Plemiški in duhovniški stan, dotlej privilegirana, sta izgubila v revoluciji svoje predpravitve. Kmetje so bili osvobojeni fevdalnega pritiska. Revolucija jim je dala zemljo in jih osvobodila tlake in dajatev. Bištevno za buržuazijo je bilo, da izkoriščevalskega fevdalno absolutističnega državnega aparata ni popolnoma zrušila. Vzporedno z buržuazijo se je začel razvijati tisti proletarijat, ki je postal njen kasnejši grobar.

Prelomnico v našem socialističnem razvoju pomeni 21. julij 1948, ko je pričel z delom V. kongres komunistične partije Jugoslavije, na katerem je generalni sekretar tov. Tito nadrobno orisal pot in razvoj jugoslovanske partije od leta 1934 do petega kongresa. Delegati na kongresu so odločno zavrnili lažne obtožbe resolucije informbiroja, ki je obtoževala našo partijo izkrivljanja marksizma-leninizma, vračanja na kapitalistični družbeni sistem, vodstvo partije pa esesovstva, socialdemokratizma in kapitulantstva. Prebrodili smo težave, ki so nastale po prekinitvi odnosov s socialističnimi državami in naša razvojna pot je krenila strmo navzgor. Pri tem je imelo velik pomen pogumno uvajanje samoupravljanja.

23. julija 1919 je bila v Ljubljani ustanovljena SLOVENSKA UNIVERZA, za katero so Slovenci postavili zahtevo že v času marčne buržuazne revolucije na Dunaju leta 1848; toda zaradi neodločnosti takratnih slovenskih voditeljev je bila ta zahteva uresničena šele po razpadu avstro-ogrske monarhije. Slovenska univerza je bila vse do razpada stare Jugoslavije tarča velikosrbskega centralizma, saj so boj za politično in kulturno samostojnost Slovencev dostikrat vodili prav preko naše univerze. V tem boju se je slovenskim študentom pridruževala vsa napredna jugoslovanska javnost.

Polno življenje znanstvene ustanove za vzgojo visokošolskih kadrov pa je zaživela ljubljanska univerza šele z zmago naše revolucije.

ZAHVALA

ob boleči izgubi moža in očeta PAVLINC ALOJZA se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujem sindikalni podružnici Železarne Štore za pomoč, za darovane vence, obratovodji ekspedita tov. Kranjcu Aleksandru za poslovilne besede ob odprtem grobu. Iskrena hvala tudi hišnemu svetu in sosledstvu, ki so nama ob težkem trenutku pomagali.

Zalujoca žena Zofija in sin Adolf

Spomini iz II. svetovne vojne

Karlo Dobovišek

Ko smo izpluli iz pristanišča in je ladja krenila na odprto morje smo s tesnobo v srcu gledali, kako se oddaljujemo od kopnega. Prostor, ki so nam ga za čas naše vožnje določili je bil v podpalubju. Nekoliko razočaran sem bil nad to odločitvijo, to pa zato, ker sem opazil, da so Angležem določili bolj udobne prostore v nadstropju višje, od koder so lahko gledali na morje. Toda ukaz je ukaz in mi smo morali v trup ladje. Tu smo se razmestili kakor je kdo pač mogel. Sele sedaj, ko smo bili v tem mračnem prostoru, od koder nisi

mogel videti nikamor, smo pričeli vse bolj čutiti zibanje ladje. Dokler smo bili zunaj na krovu, kjer nas je hladil veter je bilo še vse dobro. Sedaj, tu v tem soparnem in zadušljivem prostoru pa se je v želodec kaj kmalu pričela oglašati nekakšna slabost. Nekateri fantje so togo obsedeli na svojem prostoru in bledi v obraz strmeli tja v kakšen teman kot ter vdano čakali, kedaj se jim bodo blagovolil prvič obrniti želodec. Prišel je čas kosila. Kuhar je delil velike pločevinate vojaške posode. Jed je dišala in je bila zelo okusna. Vsaj meni

se je zdelo tako, zato sem tudi hitro pospravil svoj obrok. Večina fantov pa je nekam žalostno brodira z žlicami po hrani in nič kaj jim ni teknilo. Tako je bilo potem skoro vso vožnjo, kajti na morje se menda večina ljudi zelo težko privadi. Prav z menoj pa je bilo čisto drugače. Prvi dan vožnje nisem občutil prav nobenih težav in ko so drugi hrano odklanjali sem jaz vedno pospravil po dva obroka. Ko je kuhar videl moj apetit je vsakič k običajni, pritisnil še dodatno zajemalko in ko se je zgodilo, da mi je posebno močan sunek ladje pometel z mize posodo s hrano, jo je kuhar brez pomisleka ponovno napolnil. Meni osebno je bilo najbolj žal to, da nismo smeli na krov. Že prvi večer, ko se je stemnilo pa sem poizkusil srečo. Previdno sem zlezal po stopnicah, dvignil loputo in se povzpela na vrh. Kako so mi zaplala pljuča, ko me je zajel sveži nočni morski zrak. Držeč se za ograjo sem kljuboval sunkom vetra in močnemu zibanju ladje. Kmalu me je tu odkril nek mornar. Dejal mi je, da bi pač moral biti tam spodaj. Ni me kar napodil, pač pa mi je zabijal, da se moram kmalu vrniti pod krov. Ko sem se naužil svežega zraka in ko sem videl veličastni obok neba, ki se boči nad morjem o katerem sem videl že toliko napisanega, sem izpolnil mornarjev ukaz in se vrnil v podpalubje. Fantje so sedeli in ležali po klopah, nekateri pa so se že gugali v pod stropom visečim spalnih mrežah. Zlezal sem v eno takih vreč in skušal zaspati, kar pa ni bilo tako lahko. Na tako ležanje in še posebno spanje v mornarski mreži je potrebno človeku nekaj časa, da se privadi. Tam nekje sredi noči so nas vrgli pokonci. V najstrožji tišini in popolni temi smo morali zlesti na prvo palubo. Tam smo se postavili v vrsto po štirje. Razdelili so rešilne pasove. Vsak je dobil svojega in si ga nadel. Potem smo stali tam v popolni tišini obrnjeni z obrazom ven na morje ter z široko razprtimi očmi buljili v neprodno temo. Opaziti je bilo, da so ustavili tudi stroje na ladji. Zdaj smo čakali, da nas nemška podmornica, ki je menda križarila nekje v bližini, odkrije in nam napravi luknjo v trebuh, da se bomo lahko za vse življenje napili slane vode. Po uri in še več napetega čakanja je bila nevarnost mimo in vsi smo se lahko spet vrnili pod krov. Sedaj smo kar srečni pozdravili tisto zatohlo luknjo, kajti bila je le topla in je nudila večji občutek varnosti, kot pa paluba tam zunaj. V zgodnjem jutru naslednjega dne nas je pozdravilo kopno. Korzika. Še istega dne pa nas je tam okoli Korzike zajel orkan. To je bilo usodno za večino naših fantov

kajti pograbila jih je tako huda morska bolezen, da so jo nekateri komaj prestali. Jaz si nisem mogel kaj, da se ne bi prikradel na krov. Hotel sem namreč ne samo doživeti orkan, ampak ga tudi videti na lastne oči. Na krovu sem se na zadnjem delu ladje skrtil v velikanski kup vrvi in od tam opazoval veličastno, skorajda pošastno igranje narave. Težki temni oblaki so sedli čisto nizko, da so se na vsaki strani ladje dotikali morja. Zdelo se je, kot da pluje ladja pod nekakšnim temnim klobukom. Blisk in grom sta parala ozračje. Morje se je dvignilo v vsej svoji neizmerni prasili, da so proti ladji drveči valovi bili videti visoki kot gore. Vsak naslednji val, sem mislil, zagotovo pokoplje ladjo. Ladja pa se je škripajoča in trepetajoča od napora vedno znova povzpela na greben močnejše vodne mase in že na drugi strani spet kot puščica zdrsula v orjaško kipečo vodno brezno od koder sem mislil, da se nikoli več ne izkoplje. In vendar je ladja vsakič izšla kot zmagovalka, mene pa je bilo sram in obžalovanje sem, da sem jo bil že kar ob prvem najinem srečanju tam v Marseillen imenoval »staro lupino«. Zdaj ko sem se znašel tu na njenem premcu v tem strašnem mokrem elementu in so bila naša življenja odvisna od njene vzdržljivosti sem jo nenadoma resnično vzljubil. Prišel sem jo bodriti in vzpodbujati, kadar jo je naskočil posebno velik val. Kričal sem vedno glasneje in

glasneje, kot da bi želel prevpiti bobnenje orkana pa saj v tem urnebesu niti samega sebe nisem slišal. Ladjica pa, kot da me sliši in razume je pogumno in ponosno rezala grozeče hrumeče valove. Ko so valovi pričeli pljuškati tako visoko, da me je dosegla voda celo na zadnjem koncu ladje in ko se je povrhu še neusmiljeno ulil dež, sem zlezal iz svojega skrivališča in se potegnil pod krov. Bil sem premočen do kože, toda srečen, saj sem ravnokar doživel nekaj, o čemer sem do takrat bral samo v knjigah. Pod krovom se je moj osem nudil mučen, skorajda žalosten prizor. Ljudje so se kar v gruči gnetli okrog bencinskih sodov, ki so bili postavljeni po kotih kot posoda za odpadke. Iz ust jim je neprestano tekla slina in fantje so dajali videz, na smrt bolne živali. Nekateri so bili že tako zdelani in izčrpani, da niti stati niso več mogli. Ležali so kar po tleh in od muk umirajoči zaobračali oči. Ob vsem tem se je še meni skoro zavrtilo, toda hujših nevarnosti mi morska bolezen ni prizadejala. Prihajajoča noč je nekoliko pomirila morje. Utrujeni od prestopnega napora in strahu smo kmalu pozaspali. To noč nas tudi nihče ni preganjal. Naslednje jutro nas je pozdravil lep sončen dan. Skozi ovalne linice podpalubja smo opazili suho zemljo. Vozili smo se tik ob severnih obalah Sicilije. Ker so se bili fantje dobro naspali in jih je bila tudi morska bolezen nekoliko popustila, so sedaj živahno razpravljali o vsem mogočem. Čeprav je že bilo davno jasno kot beli dan, so nekateri šele sedaj ugotavljali, da nemara nad vso to našo potjo od Borde-

(Nadaljevanje v prihodnji št.)

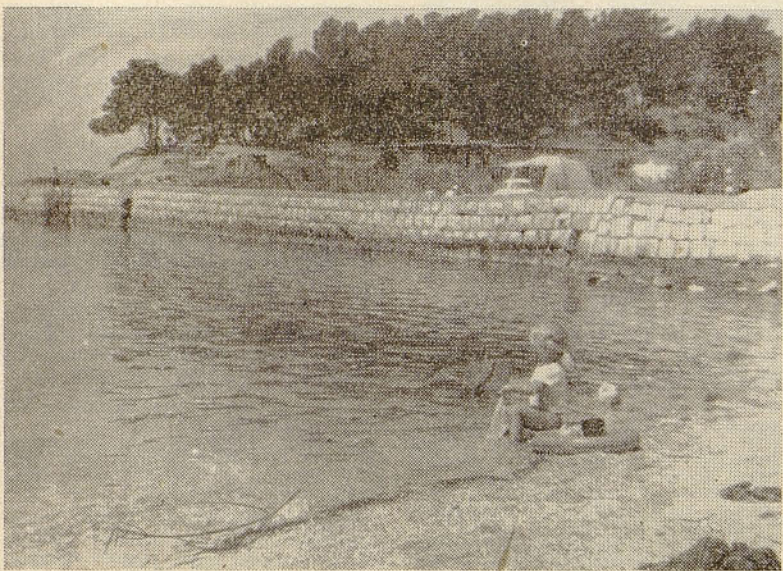
Dopust na Rabu

Pravilnik o delovnih razmerjih podjetja določa članom kolektiva število dni rednega letnega dopusta na osnovi priznane delovne dobe. Ta dopust pa naj bi vsak član kolektiva izkoristil kar najbolj primerno, tako da bo koristil njegovemu zdravju in osebnemu počutju. Ravno tu nastopa vprašanje, »Kam na dopust?« Člani kolektiva železarne naj ne bi imeli pomislekov, saj sta na razpolago dva lepo urejena počitniška domova in sicer na Svetini in Rabu. Jaz sem letos preživel svoj dopust na otoku Rabu v našem počitniškem domu. Kljub temu, da sem že četrtrič izkoristila dopust na Rabu, je bilo vse polno ugodnih presenečenj, zakar se je zahvaliti UO odnosno upravi podjetja. Takoj, ko sem vstopila v sobo, kjer sem prebivala 10 dni, sem imela občutek, da se je od leta 1963, ko sem bila zadnjič na Rabu, nekaj spremenilo. In res: sobe v domu, ki stojijo v hladni senci, so čiste, lepo urejene, pogled skozi okno z ene ali druge strani pa prikazujejo slike.

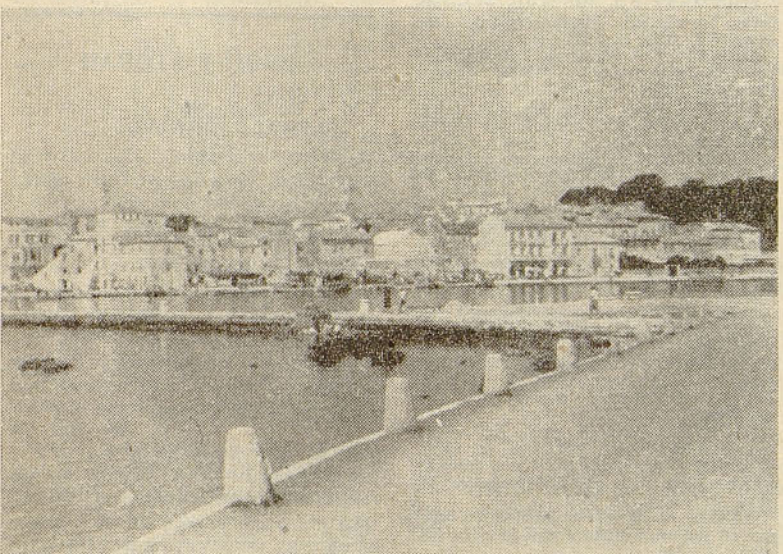
junija je bila z oskrbo zadovoljna. Hrana je okusno pripravljena in obilna. Za tiste, ki jim opoldansko sonce preveč pripeka, je v prijetni senci pri domu poskrbljeno za razvedrilo. Na razpolago je rusko kegljišče, badminton in zračna puška, tako da dopust na Rabu res hitro mine. Za vse, ki se radi kopajo v slani morski vodi, pa je velikega pomena tuš, ki je nameščen pri domu in je na razpolago vsem, ki se želijo osvežiti s čisto hladno vodo. Omenim naj še to, da je tudi okolica Raba lepa in privlačna za razne izletniške točke, k temu pa je važno pripomniti to, da skoraj ni člana našega kolektiva, ki je na dopustu na Rabu, da ne bi obiskal grobove žrtve fašističnega nasilja.

Preživeti dopust v takih okoliščinah je res lepo, zato vsi, ki smo ga že preživeli, lahko priporočamo vsem, ki želijo dopust izkoristiti ob morju, v lepih sončnih dneh, okrepiti svoje telo in se razvedriti, naj odpotujejo za te dni v naš počitniški dom na Rab.

G. V.

Na plaži

Rab — mesto

Rekreacija jeklarjev

Že več let nazaj izkoristijo jeklarji po dan ali dva za izlet v naravo, ob priliki remonta SM peči, ko se peč kuri z malim plinom. V preteklem letu so priredili dva izleta. Junija meseca so obiskali našo prelepo Gorenjsko, dočim mso se v jeseni zbrali na

Vruncem domu, ter ob lepem vremenu in dobri kapljici preživeli prav lep družabni dan. Takih prireditvev se jeklarji še želijo in je res žal vsakomur, kdor se jih ne udeležuje.

B. M.

Za preizkušanje živcev

Sopotnik (bruto teža 100 kg) vam v nabito polnem avtobusu stopi na kurje oko. Kaj boste storili?

a) se mu prijazno nasmehnil in ga prosili zamere;

b) se mu boste priporočili še za drugič;

c) mu priporočali shujševalno kuro;

č) ga nataktno pogledali in mu povedali kaj krepkega.

Greste po ulici, s strehe vam pade na glavo kos opeke. Kakšne misli vas pri tem obhajajo?

a) se veselite, da opeka ni padla na glavo komu drugemu;

b) razmišljate, kako glasi formula za prosti pad;

c) se jezite na vremensko napoved, ki je bila za tisti dan; brez padavin;

č) se odločite za najbližjo ambulanto.

Vaš znanec je imel avtomobil-

ska nesrečo in se moral zateči v bolnico. V nedeljo ga obiščete. Kaj mu poročate pri obisku?

a) mu izrazite veselje, da mu niste porok pri posojilu;

b) zaskrbljeno mu zaupate, da ste nekje čitali, da je pri takšni nesreči verjetno nujna amputacija;

c) ga povabite za drevi na družabni večer s plesom;

č) mu prinesete darilce in ga bodrite, da bo kmalu okrevale.

V nedeljski obleki greste na sprehod, mimo vas švigne avto in vas dodobra oškropi z mešanico vode in blata. Vaša odločitev?

a) dasi takoj tudi sami kupite avto;

b) se obrnete in vozniku veselo pomahate v pozdrav;

c) sklenete, da se boste pritožili pri filatelističnem društvu;

č) se odločite za kemično či-

stilnico, obenem pa zadržite v spominu registrsko številko.

Na ulici spotoma dohitite znanca; obložen je s kovčki in mudi se mu na vlak, ker odhaja na dopust. Kaj storite?

a) ga naprosite, naj vam mimogrede odda priporočeno pismo;

b) ga opomnite, da vam še ni vrnil neke knjige in če bi bil tako prijazen, pa pogledal, če je nima v kovčku;

c) ga poprosite, če vam ne bi morda lahko menjal petticočak, po možnosti v kovancih;

č) mu odvezmete kos prtljage in ga spremite na postajo.

Vsak pritrdilen odgovor na vprašanja pod točkami č) velja 5 točk. Ste zberete skupno 25 točk, ste dobri živci in se v presodnem položaju dobro znajdete.

V mesecu juniju 1965

Novo sprejeti člani kolektiva:

OBERSKI AVGUST iz Sp. Sečovega pri Rogaški Slatini, SS uslužbenec, finančni sektor; MÜZERLIN FRIC iz Babne reke, NK delavec, modelna mizarna; PEČNIK FRANC iz Globokega pri Rimskih Toplicah, PK ključavničar, mehanična delavnica; LAVRIHA RUDOLF iz Škarnic pri Dobju, NK delavec, gradbeni oddelek; BOVHA VILJEM iz Zg. Tinskega, NK delavec, ekspedit; NOVAK ANA iz Prožinske vasi, NK delavka, komunalni oddelek; POTRATA FLORIJA iz Gorice pri Slivnici, KV strugar, mehanična delavnica; BRACIC FRANC iz Poljčan, livar KV, livarna sive litine; NOSAN FRANC, dipl. el. inž., iz Vrbja pri Zalcu, uprava osnovnih sredstev; VRABEC ANGELA iz Štor, NK delavka, komunalni oddelek; SEBIČ STANKO iz Šentjurja, KV livar, livarna sive litine; FLIS ALOJZ iz Planice pri Šentjurju, NK delavec, livarna sive litine; DOBEŠ JOŽEFA iz Celja, servirka v Počitniškem domu na Svetini; KRESNIK MARIJA, NK delavka komunalni oddelek.

Odšli iz podjetja:

MEDVED JOŽE, star 56 let, v tem podjetju zaposlen 28 let — v gradbenem oddelku kot tesar, sedaj je redno upokojen; STANČEVIC STEVAN, skladiščni delavec v ekspeditu, je odšel sporazumno s podjetjem; LEŽAIČ VESELKO, delavec na elektroplavžu, odšel sporazumno s podjetjem; PLANKO ANTON, zakladalec v livarni valjev; STOJKOVIČ MILE delavec na elektroplavžu, sporazumno s podjetjem; SMIGOVEC IVAN, star 55 let, v tem podjetju zaposlen preko 20 let, nazadnje kot preglednik in mazač vozov na prometu, sedaj redno upokojen; GOLEZ JAKOB, star 55 let, v tem podjetju je bil zaposlen preko 14 let, in to v livarni sive litine kot pomožni delavec, sedaj je invalidsko upokojen.

Poročili so se.

NIKOLIČ MIRKO iz ekspedita; VOGA VALTER iz valjarne; ter PLANINSEK ANTON iz livarne sive litine.

Naše najboljše želje!

Naraščaj v družini so dobili:

NOVAK IVAN iz elektroplavža; ZIBRET SREČKO iz mehanične delavnice; SELIČ IVAN iz jeklarne; RUPERT ALOJZ iz

valjarne; STRASEK STANE iz jeklarne; SELIČ JAKOB iz mehanične delavnice; VOGA VALENTIN iz valjarne; KORES FRANC iz livarne sive litine; VOGRINC RUDOLF iz valjarne; KLAJŽAR ALOJZ iz jeklarne; GASPER BRANKO iz energetskega obrata; ter JURKOSEK IVAN iz jeklarne.

Cestitamo!

Izostanki v mesecu juniju:

Zaradi bolezni je bilo izgubljenih 2.164 delovnih dni, zaradi rednega letnega dopusta 2.002, zaradi izredno plačanega dopusta 172, zaradi opravičenih izostankov 51, zaradi neopravičenih 26 in zaradi ostalih izostankov 709 delovnih dni, skupaj torej 5.724 delovnih dni.

NEZGODE:

VALJARNA

ZALER Franc je mazal gredice fine proge, medtem pa je na prvem ograjdu izšla palica krivo iz valjev ter ga opekla na zapestje in dlan leve roke.

KROFLIČ Ciril. Pri vzpenjanju valja na stružnico mu je spodrsnilo. Padel je po lineti in se udaril na levo stran prsnega koša.

OZIS Rafael. Pri zakladanju gredic v plamenično peč, ga je sodelavec z gredico udaril po meči desne noge.

LIVARNA SIVE LITINE

SPRAJČER Viktor. Pri vlivanju z ročno ponovco mu je briznilo tekoče železo za desni čevljev in ga opeklo po peti in stopalu.

TOVORNIK Ivan. Pri brušenju na stabilnem stroju mu je padel drobec v levo oko.

SAMOTARNA

FLIS Leopold je zaviral premikajoči se štiriosnik, ki je med zaviranjem trčil v prekucnik in ga vrgel s tira. Prekucnik se je prevrnil in stisnil imenovanega peto leve noge.

MEHANIČNA DELAVNICA

GOLOB Karl. Na stružnici je odrezoval matice. Z levo roko je dajal pomik nožu, z desno je pa stregel odrezane komade. Pri tem se je odrezovani komad nagnil iz središča in ga udaril na dlan desne roke.

ENERGETSKI

TONJKO Adolf je rezal cevni navoj. Rezilo mu je zdrsnilo in mu poškodovalo mezinec leve roke.

PROMET

BURIČ Mirko. Pri sestopu z vozička se mu je zapela hlačnica za kaveljček, na katerega obešajo prosti konec spenjače. Izgubil je ravnotežje in padel ter si poškodoval zapestje leve roke.

GOLOB Ludvik. Pri skoku na stopnico lokomotive mu je spodrsnilo, tako da se je udaril na piščal leve noge.

VOĐEB Jože. Lokomotivo je nestrokovno premaknil premikač. Da bi jo zaustavil, ker je grozilo iztirjenje, je strojevodja hitro prestavil prekrmilni drog v nasprotno lego, vendar ga je ta zaradi nasprotnega pritiska pare v valjih udaril pod ključno kost rebra.

JURKOSEK Leopold. Pri sestopu lesenega vozička za prevoz koksa je z desno nogo stopil na grudo koksa in si jo zvil v gležnju.

EKSPEDIT

OHNJEC Ivan. Pri razkladanju valjanih palic s štiriosnika je zapenjal breme z verigo na kavelj žerjava. Pri dviganju pa je veriga popustila in udarila imenovanega na drugi prst leve roke.

GRADBENI ODDELEK

PLANK Franc je na skobelniku obdeloval kos deske. Zaradi nasprotne rasti lesa mu je desko vzelo iz rok, obenem pa se je z desno roko dotaknil rezil, ki so mu poškodovale konce prstov.

KOMUNALNI ODDELEK

TOFANT Marija je ribala leseno stolicu ter se med delom zbodla na leseni trski, ki se ji je zapčila za noht.

Na poti v službo se je poškodoval Mulej Jože iz jeklarne. S kolesom se je zaletel v hlod, ki je bil zavaljen čez cesto. Pri padcu se je udaril na levi bok.

CHLOUPEK Lujo: Proizvodnja sirovog gvozdža. II. izd. »Tehnična knjiga«, Beograd, 1962, sign. št. 3151.

CAUSEVIC Mustafa: Valjanje i kalibriranje. Izd. »Tehnična knjiga« Beograd 1962, sign. št. 1512.

PAJEVIĆ Milan: Livenje gvozdža i čelika. »Tehnična knjiga« Beograd 1965, sign. št. 1516.

PEŠIĆ Miodrag: Priročnik za gvozdže i čelik. »Tehnična knjiga« Beograd 1965, sign. št. 1514.

TRIFUNOVIĆ Bogomir: Poznavanje čelika sa primerima i savetima iz prakse. Izd. »Tehnična knjiga« Beograd 1957, sign. št. 2298.

PEŠIĆ Miodrag: Hladno izvlačenje žica, šipki i cevi. Izd. »Tehnična knjiga« Beograd 1965, sign. št. 1513.

KUDRAVEČEV I. P.: Teksturi v metallah i splavah. Izdateljstvo »Metallurgija« Moskva 1965, sign. št. 1515.

Raba okrajšav in kratic

Res je, da nam narekuje hitri tempo življenja tudi čim krajše izražanje v naših informacijskih občilih, kakor tudi drugih pisanih sestavkih, na drugi strani pa zopet določene okolnosti zahtevajo imena, da ne nastajajo zamenjave.

Zato se poslužujemo kratic, okrajšav, simbolov, šifer in drugih znamenj, katerih dobra stran je v kratkosti, slaba stran pa v nenazornosti, pravce mso večkrat nerazumljiva. Kratice, okrajšave in druga takšna znamenja dosegajo svoj namen, če so zadosti jasna, razumljiva in nedvoumna.

Vse hitrejši razvoj na vseh področjih družbene dejavnosti ustvarja tudi preplavo kratic in okrajšav; pri »proizvodnji« teh znamenj pa je treba imeti pred oči ravno skrb, da bodo svoj namen tudi koristno dosegla.

Kadar v poročilih, obvestilih in drugih pisanih sestavkih kratice in okrajšave uporabljamo, pomislimo vselej, komu so namenjena: ožji ali širši javnosti, posamezniku ali skupnosti, strokovnemu kadru ali splošno članom kolektiva. Važno je nadalje tudi, ali so besedila obveznega značaja ali samo informativnega. V zadnjem primeru, kadar gre za besedilo obveznega značaja, ne smemo enostavno predpostavljati, da bo kratica ali okrajšava, razen seveda, če ni splošno znana ali splošno v rabi, že tudi vsakomur razumljiva.

Kadar »kujemo« nove kratice ali okrajšave, moramo predvsem ugotoviti, ali ne obstoja že enaka okrajšava za neki drug pomen. V tem primeru utegne okrajšava ali kratica povzročiti zamenjavo ali dvoumnost. Zato reje ne kaže uvajati okrajšav za vsako ceno, samo da prihranimo na času in prostoru. Oglejmo si primer otroški dodatek (okrajšano: OD) in osebni dohodek (okrajšano: OD). Že tu imamo dve enaki okrajšavi za dva raz-

lična pojma. Res je, da sta se obe okrajšavi v teku časa povsem udomačili, kljub diferenciranemu pomenu, vendar nam primer kaže, kako lahko nastanejo zamenjave.

Vodilo pri uporabi kratic in okrajšav naj nam bo torej okolnost, ali so znamenja res že v splošni rabi, nadalje ali zasluži pojm glede na svojo važnost rabo okrajšave in pa presoja, ali bo nova okrajšava ali kratica tudi razumljiva tistim, katerim je besedilo namenjeno.

Ne moremo pa se izgovarjati na hitri tempo življenja tam, kjer gre za estetsko stran jezika samega. V pogovornem jeziku, zgolj zaradi varčevanja energije govornih organov, ne bomo ob vsaki priliki govorili v okrajšavah in kraticah. Kakor nam tudi v hudih vročih poletnih dneh ne pade na misel, da bi nekoga nagovorili z okrajšavo tov. inž. namesto tovariš inženir, tako tudi ni potrebno, da v razgovoru jezik poplesuje pri okrajšavah z več soglasniki; govor steče mnogo izraziteje, estetsko lepše in polno če okrajšane besede izgovorimo v celoti.

Tudi telefon je občilo. Glede takta pri telefoniranju je v našem glasilu že bil napisan članek. Kar nameravam dopolniti, naj bi predvsem mlajši kader sprejel kot dobronamerno napotilo. Ko namreč dvignemo slušalko, kličemo določeno številko, se predstavimo in želimo tovariša N. N., zveni nekoliko čudno, ko dobimo odgovor: »ga ni«. Takšen odgovor ni zadovoljiv niti v primeru, če oseba pri telefonu ne ve, kje se trenutno nahaja klicani. Najbolj primeren odgovor bi bil: ni mi znano, kam je tovariš N. N. odšel, tovariš (ica) je odšel (odšla) tja in tja...

Pri tem nikakor ne gre za uvajanje »obrazcev« za telefonski pogovor, pač pa si pri tem prihranimo čas in ne škodujemo na razpoloženju, če smo pri informiranju bolj jasni.

SIHERL B. Preiskava plamena v martinovkah. II. del. Meritve in rezultati. Maj 1965, sign. št. 3043/II.

HORVAT Oto: Proizvodnja žice i užadi. I. izdanje. Nakl. Novosadska fabrika kabela. (1956), sign. št. 2303.

STUDIJA tehnologije termičke obrade odlivaka. Specijalizacija objavljena v Belgiji. Agencija za tehnično pomoč, Beograd, b. l., sign. št. 3149.

PROIZVODNJA livenog gvozdža. Specijalizacija objavljena u Svedskoj i Zapadnoj Nemačkoj. Tehn. pomoč, Beograd, sign. št. 3150.

PROIZVODNJA liva za motore sa unutrašnjim sagorevanjem. Specijalizacija, objavljena u SSSR 1960 god., sign. št. 2302.

FILMI V ŠTORAH

Od 7. do 8. 8. 1965

»SEDEM GREHOV« francoski film

Od 14. do 15. 8. 1965

»MOSKI« jugoslovanski film

Od 21. do 22. 8. 1965

»SALAMBO« francoski CS — barvni film

Od 28. do 29. 8. 1965

»SLASTI SOBOTNIH VEČEROV« italijanski VVfilm

Od 4. do 5. 9. 1965

»CLOVEK IN ZVER« jugoslovanski-nemški film

Od 1. do 12. 9. 1965

»KRALJESTVO KRIVIH OGLEDAL« sovjetski barvni film

Cvetke iz naših logov

Na potrdilih včasih čitamo, da so bila izstavljena, kar pa ni pravilno; potrdila so namreč izdana. Stavek bo torej sledeč... potrdilo je bilo izdano dne...

Nobene potrebe tudi ni, da bi morali pisati ali govoriti o iztrošenih strojih. Predmet, ki dolgo časa služi določenemu namenu, je torej izrabljen.

V rabo se je precej močno tudi vrinila beseda komad; kadar naštevamo določene količine, govorimo o kosih; seveda pa ne bomo govorili o kosih, kadar je količina že dovolj jasno izražena z drugim primernim izrazom, n. pr.: 15 škatel cigaret (ne pa 15 kosov škatel cigaret); 10 glav živine (ne pa 10 živin, ker bi imela v tem primeru drug pomen); 10 kosov kruha, 2 kosa sira i. pd.

Ko delamo letno inventuro, je ne delamo koncem leta, temveč ob koncu leta ali koncu leta.

Čas bi tudi že bil, da prenehamo z rabo izpraven, neizpraven; v takem primeru pišemo brezhiben, zadostno ali pravilno opremljen oziroma nezadostno ali nepravilno opremljen kar velja zlasti za prevozna sredstva, naprave itd.).

Kadar se sklicujemo na okrožnice ali obvestila, zagrešimo čisto napako, ko pišemo:... glasom okrožnice, glasom obvestila, ki ga je izdal(a)... Pravilno: po okrožnici, ki... ali pa: po obvestilu, katerega je...

Nesrečen dogodek nas pretrese, gane ali pa prizadene; rabi glagola dojmiti pa se lahko na ta način izognemo.

V nekem obvestilu beremo:... pitna voda v objektu Mlinarjevega Janeza... raba objekt Mlinarjevega Janeza je v celoti zgrešena; stavba, ki je bila v prvotnem smislu res objekt, je bila kasneje določena namenu in dobila tudi naziv »Mlinarjev Janez«; sedaj je stanovanjska zgradba (ali če hočemo stanovanjski objekt, stanovanjska stavba) naziva »Mlinarjev Janez« pa ne smemo podrežati sklanjati. Stavek bomo torej napisali:... stanovanjski objekt »Mlinarjev Janez«... ali pa:... pitna voda v stanovanjskem objektu »Mlinarjev Janez«.

Naslednji stavek, ki je iz istega obvestila, glasi: pri dnevnih uporabi naj se zmanjša poraba, da ne pride do prekomerne potrošnje... Takšen stavek lahko brez stroškov vključimo v rekonstrukcijo in bi glasil tako-le: dnevno porabo je strogo prilagoditi nujnim potrebam.

Našli smo tudi še takšne-le stavke:

a) Za posledico je bilo, da je...

b) Da je prišlo do okvare je bila posledica, ker so...

Naša slovenska sintaksa zasluži vsekakor več paznje, s takšnimi stavki pa se z njo močno skregamo. Prvi stavek izrazimo preprosto tako-le: posledica tega je bila, da je... ali pa: zaradi tega je...

Težko bolni stavek pod b) pa bo pravilno glasil: do okvare je prišlo vsled... ali pa: okvara je nastala, ker so...

Do svojega jezika bodimo obzirnejši.